

Cevro univerzita

Globální politika

Pojem politika

- **Polity** - politika ve významu anglického polity představuje strukturálně-funkční rámec politického procesu a politických aktivit (například státní zřízení, ústavu, volební a stranický systém apod.)
- **Politics** představuje politický proces střetávání zájmů, arény, v nichž se pohybují a vyjednávají politici (do politiky s tímto významem tedy patří konkrétní političtí aktéři, jako jsou politické strany a politici)
- **Policy** je program, opatření, kroku či záměry, není spojená s aktéry, ale s tématy (např. sociální politika, zahraniční politika, bezpečnostní politika atd.)

Kapitola 1: Závěr Brežněvovy éry

Leonid Iljič Brežněv základní data

- V roce 1960 předseda Nejvyššího sovětu, **nominální hlava státu**.
- Po vnitrostranickém puči proti Nikitovi Chruščovovi se Brežněv v roce 1964 stal skutečným vůdcem Sovětského svazu, a to nejprve prvním tajemníkem a od roku 1966 generálním tajemníkem Ústředního výboru KSSS.

Brežněvova doktrína

Vznikla jako dodatečné ospravedlnění tvrdé reality: udržení impéria po roce 1945 v situaci, kdy satelity měly vlastní společnost, ekonomiku i elity a občas i vlastní představu o socialismu. Doktrína byla odpovědí na konflikt mezi:

- **formální suverenitou satelitů** (státní symboly, vláda, členství v OSN),
- **reálnou sovětskou hegemonní kontrolou** (armáda, tajné služby, ekonomická závislost, stranické vazby).

Vlastní projev doktríny

Doktrína „omezené suverenity“. Přesnější je chápat ji jako **pojistný mechanismus imperiální správy**:

- **Odstrašení**: signál reformátorům v satelitech, že existuje nepřekročitelná hranice.
- **Disciplína elit**: domácí komunistické elity měly vědět, že jejich přežití závisí na loajalitě k Moskvě.
- **Standardizace režimu**: povolena byla jen taková reforma, která nemění monopol moci strany a geopolitickou orientaci.

Argumentace

Sovětský blok používal několik argumentačních vrstev, aby zásah vypadal legálně:

- **internacionalismus / kolektivní zájem** (ideologická nadřazenost),
- **žádost o pomoc** (reálná i fingovaná; v praxi šlo o vytváření „pozvání“ od loajálních aktérů),
- **vojenská okupace** (kolektivní obrana proti vnějšímu a vnitřnímu nepříteli)
- **ochrana před vnější hrozbou** (NATO, Západ) – vnitřní problém přepsán jako bezpečnostní.

Richard Milhous Nixon

37. prezident Spojených
států amerických

Richard Milhous Nixon

- Richard Milhous Nixon (9. ledna 1913 Yorba Linda, Kalifornie – 22. dubna 1994 New York) byl 37. prezident Spojených států amerických (1969–1974) a také 36. viceprezident Spojených států amerických (1953–1961), zde působil v době, kdy byl v úřadu prezident Dwight D. Eisenhower.
- Nixon je jediným člověkem, který byl **dvakrát** zvolen americkým **viceprezidentem** i **prezidentem**.
- Zároveň je také jediným americkým prezidentem, který na svůj úřad rezignoval.

Zásady Nixonovy administrativy

- Zásada **konkrétnosti** - každé jednání se mělo zabývat konkrétní **příčinou** napětí, nikoliv pouze navozováním přátelské atmosféry.
- Zásada **umírněnosti** - smířlivé jednání v případě odpovědného jednání Sovětů, neústupné v případě avanturismu (sklonu k neodpovědnému chování).
- Zásada **vázanosti a propojování** - snaha podmínit spolupráci v jedné oblasti (kde se mocnosti shodovaly) pokrokem v oblasti druhé (kde se mocnosti neshodly)

Politika Détente

- Détente (francouzsky: uvolnění), nebo Politika détente znamená **uvolnění napětí**.
- V mezinárodní politice byl používán přibližně od roku 1970 především ve spojitosti se studenou válkou a diplomatickou snahou o **snížování napětí** mezi Sovětským svazem, Spojenými státy a Čínou (pingpongová diplomacie).
- Nepřipustit **spojení** SSSR a ČLR
- V Sovětském svazu je tento termín znám jako „разрядка“ (uvolnění, vybití).

Bipolární rozdělení světa v novém uspořádání

- **Strategická (vojenská) rovnováha:** USA a SSSR se blížily **jaderné paritě**; americká schopnost diktovat podmínky z 50.–60. let slábla.
- **Geopolitická rovnováha:** bloky formálně držely, ale uvnitř probíhala eroze – zejména **čínsko-sovětský rozkol**, který rozbil jednotu komunistického tábora a otevřel prostor pro „hru do trojúhelníku“. (Koncept triangular diplomacy je přímo spojen s Nixon–Kissinger přístupem.)
- **Ekonomická rovnováha:** USA nesly náklady Vietnamu a zároveň se začal lámat poválečný měnový režim; do popředí se tlačila ekonomická síla Západní Evropy a Japonska.
- Nixonův tým proto nešel po „vítězství“ ve smyslu rollbacku; šel po **stabilizaci globálního uspořádání řízenou rovnováhou**.

trojúhelník USA-SSSR-ČLR

- Normalizace kontaktu s ČLR byla strategická páka proti SSSR a zároveň nástroj k dosažení „důstojného“ výstupu z Vietnamu.
- **Nixonova návštěva Číny (21.–28. 2. 1972) a Šanghajské komuniké** (vydané na konci návštěvy) představovaly geopolitický zlom: USA přestaly Čínu brát jen jako ideologického nepřítele a začaly ji brát jako **samostatný pól** v rovnováze.
- **Důsledek:** Sověti byli tlačeni do situace, kdy si nemohli dovolit simultánní konfrontaci s USA i Čínou; USA získaly „vnitřní páku“ v komunistickém světě.

Nixonova strategie v době studené války

Historická návštěva Nixona v ČLR (21.-28.2.1972)

- Mír v Asii a mír ve světě vyžaduje úsilí jak o snížení bezprostředních napětí, tak o odstranění základních příčin konfliktu.
- Snížování napětí je podporováno zlepšováním komunikace mezi státy s odlišnými ideologiemi, aby se snížila rizika konfrontace v důsledku nehody, chybného odhadu či nedorozumění.
- Státy by se k sobě měly chovat s vzájemným respektem a být ochotny soutěžit mírovými prostředky, přičemž konečným soudcem má být výkon.
- Žádný stát by si neměl činit nárok na neomylnost a každý stát by měl být připraven znovu přezkoumat své vlastní postoje ve prospěch společného dobra.

Koncepce jedné Číny

- Potvrzena rezolucí VS OSN č, 2758/XXVI ze dne 25.10.1971, kterou byla zbavena členství v OSN Čínská republika (Tchaj-wan) a její místo nahradila ČLR (včetně členství v RB OSN)
- **Koncepce jedné Číny je potvrzena velmocemi i mezinárodními organizacemi.**
- Podle mezinárodního práva Tchaj-wan není suverénním státem, lze ho považovat za subjekt mezinárodního práva svého druhu. Oficiální diplomatické zastoupení navázal pouze s 23 státy.
- Dne 1.1.1979 došlo k dohodě mezi USA a ČLR o navázání normálních diplomatických vztahů. USA se zavázaly oficiálně ukončit s Tchaj-wanem všechny vztahy obranného charakteru a uznaly, že existuje jedna Čína a že Tchaj-wan je její součástí.

Aféra Watergate

- Do sídla Demokratické strany v komplexu Watergate ve Washingtonu, D.C. v roce 1972 násilně vnikli pracovníci **aparátu republikánského** prezidenta Richarda Nixona. Ti byli pověřeni úkolem umístit do budovy odposlechy.
- O události začali psát reportéři deníku The Washington Post **Carl Bernstein a Bob Woodward**, kteří za své reportáže v roce 1973 získali Pulitzerovu cenu.
- Název místa, kde se celý tento případ odehrával, tj. hotelový a kancelářský komplex šesti budov jménem Watergate, se od té doby stal synonymem pro velkou aféru, a to nejprve v angličtině, poté i v jiných jazycích, včetně češtiny. (Přípona „-gate“ je přidávána k určujícímu jménu; viz např. Irangate nebo Dieselgate a mnoho dalších.)

Poslední vystoupení Nixona

Jimmy Carter

- je 39. prezident Spojených států amerických (1977–1981),

Jimmy Carter

- James Earl Carter, Jr. (* 1. října 1924 Plains, Georgie) je 39. prezident Spojených států amerických (1977–1981),
- 76. guvernér Georgie (1972–1975) a
- senátor v senátu státu Georgie (1962–1966).
- Carter v roce 2002 obdržel Nobelovu cenu za mír za obnovu vztahů mezi USA a Kubou

Kapitola 2:Mezinárodní propojení terorismu

Íránská islámská revoluce

- Íránská islámská revoluce byla jednou z **nejvýznamnějších vnitropolitických událostí íránských dějin ve 20. století.**
- Jejím výsledkem bylo nastolení vlády **islámských šíitských fundamentalistů**, přestože se na jejím rozpoutání podílely i levicové a liberální síly, resp. všechny složky opozice proti vládě šáha **Muhammada Rezy Pahlavího.**
- Revoluce začala již v roce 1978 a dovršena byla v první polovině roku následujícího (islamizace Íránu trvala o něco déle, do počátku osmdesátých let). Během islámské revoluce byla svržena vláda dynastie Pahlaví, zrušena monarchie a Íránské císařství, státní útvar, který existoval od roku 1925 až do roku **1979, kdy byla založena dnešní Íránská islámská republika.**

Sajjid Rúholláh Músaví Chomejní

- Sajjid Rúholláh Músaví Chomejní (17. května 1900 – 3. června 1989) byl íránský šíitský vůdce (ájatolláh), politik a klerik protišáhovské revoluce v Íránu, v 80. letech de facto diktátor Íránu

Občané USA jako rukojmí

- Íránští šíitští fundamentalisté obvinili USA ze snahy znovunastolit v zemi světskou prozápadní monarchii a opět dosadit k moci vyhnaného šáha Muhammada Rezu Pahlavího.
- Dne 4. listopadu 1979 několik set rozvášněných íránských studentů obsadilo velvyslanectví USA v Teheránu, kde zajali 66 amerických rukojmích.
- Za jejich propuštění žádali sebekritiku Spojených států, vydání šáha do Íránu a americký závazek o nevměšování do vnitřní politiky země

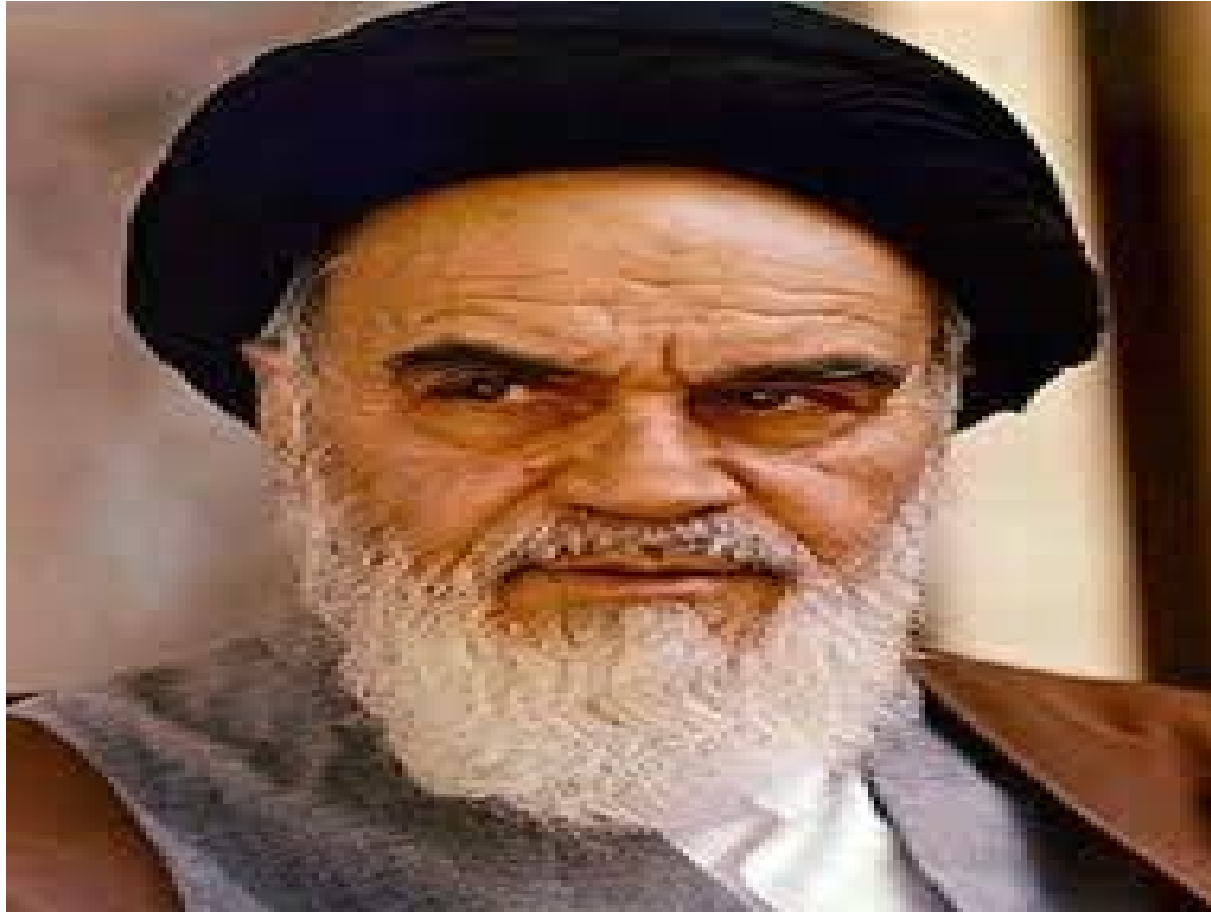
Částečné propuštění

- Šesti Američanům se podařilo uprchnout na sousední kanadské velvyslanectví. Dne 28. ledna 1980 vycestovali ze země na falešné kanadské pasy na lince do Curychu.
- Íránští zadržovatelé se snažili vyvolat kladný dojem tím, že 19. listopadu 1979 propustili 13 zajatců, kteří měli většinou afroamerický původ a byli nazváni „utiskovanou menšinou“ v USA.
- Další rukojmí byl propuštěn 11. července 1980 pro špatný zdravotní stav (roztroušená skleróza), takže v zajetí zůstávalo stále 52 zajatců.

Operace orlí spár

- **V noci z 24. na 25. dubna 1980 vzlétlo 8 helikoptér RH-53D z letadlové lodi Nimitz.** Dvě helikoptéry se v písečné bouři porouchaly a další nebyly schopné akci uskutečnit. Navíc při doplňování paliva jedné z helikoptér došlo ke srážce se zásobovacím letadlem C-130, při které zemřelo 8 amerických vojáků. Tajná operace se změnila ve veřejnou po odhalení íránskou obranou.
- Dne 25. dubna 1980 pronesl prezident Jimmy Carter televizní projev o záměru neúspěšné operace.
- Neschopnost osvobodit rukojmí byla jedním z hlavních důvodů Carterovy porážky v listopadových prezidentských volbách roku 1980 s republikánským kandidátem Ronaldem Reaganem.

Prohlášení prezidenta Cartera

Propuštění zbývajících rukojmí

- Mediační role alžírské vlády po 444 dnech v íránském zajetí byli rukojmí propuštěni.
- Stalo se tak v **den inaugurace** 40. prezidenta USA Ronalda Reagana 20. ledna 1981, oficiálně jednu minutu po složení přísahy.
- Osvobození Američané odletěli do Alžírska, aby symbolicky poděkovali za vyjednání svobody.
- Poté pokračovali na americkou leteckou základnu u Frankfurtu nad Mohanem v SRN, kde byli přijati bývalým prezidentem Carterem.

Kapitola 3: Sovětská válka v Afganistánu

Oslabit SSSR – válka v Afganistánu

- Invaze Sovětské armády se uskutečnila v prosinci 1979 pod záminkou údajné žádosti afghánských vládních představitelů a na základě dřívější sovětsko-afghánské Dohody o spolupráci, přátelství a dobrém sousedství.
- Především se však jednalo o přímou reakci na vyzbrojování mudžahedinů ze strany USA, které začalo od července 1979.
- Americká doktrína založená na strategii: “vše pro oslabení postavení a vlivu SSSR.
- XXII. Letní olympijské hry v Moskvě. USA a další země Západu bojkotovaly tyto hry (účast pouze 80 zemí světa).

Zbigniew Brzezinski

- Zbigniew Kazimierz Brzeziński (28. 3. 1928 – 26. 5. 2017) - polsko-americký politolog, vedle Henryho Kissingera a Samuela P. Huntingтона považovaný za šedou eminenci americké zahraniční politiky.
- V letech 1977–1981 byl bezpečnostním poradcem amerického prezidenta Jimmyho Cartera a později zahraničně-politickým poradcem Baracka Obamy.

Americká angažovanost

- CIA začala poskytovat pomoc Mudžáhedínům v roce 1980. Dne 3. července 1979 podepsal prezident Carter první směrnici pro tajnou pomoc proti odpůrcům prosovětského režimu v Kábulu.
- Tajná operace Rusy vtáhla do afgánské pasti. Vůle USA vnutit Sovětskému svazu jeho vietnamskou válku.
- Skutečně, po téměř 10 let muselo Moskva vést nepodporovanou válku, konflikt, který způsobil demoralizaci a nakonec rozpad sovětského impéria.

Mudžahedíni

- Mudžáhíd „ten, kdo o něco usiluje“, resp. „ten, kdo bojuje v džihádu“ množ. č. mudžáhedíni je muslim angažovaný a bojující v džihádu.
- Slovo mudžáhíd bylo v západním světě poprvé definováno v roce 1958 pro muslimské guerrilové vzbouřence
- Mudžahedíny lze nalézt ve všech zemích světa, ve kterých má vliv islám – Indie a Kašmír, Írán a Irák, Myanmar a Filipíny, Somálsko i ve válce v Čečně.
- Nejznámější událostí, která vedla ke zformování mudžahedínů z více než 30 muslimských zemí, byla sovětská invaze do Afghánistánu v roce 1979.

Džihád

1. **Srdcem** – prohlubování osobní zbožnosti
2. **Jazykem**- šíření Pravdy
3. **Rukou** – obecně záslužná a charitativní činnost
4. **Mečem** – dvě formy:
 - 4 a) prosazovní šíření víry vůči bezvěrcům na území islámského státu,
 - 4 b) obrana proti vnějšímu nepříteli

Kapitola 4: Převaha Západu – cesta ke sjednocení Evropy

Ronald Reagan

- Ronald Wilson Reagan (6. února 1911 Tampico, Illinois – 5. června 2004 Los Angeles, Kalifornie) byl 40. prezident Spojených států amerických (1981–1989) a 33. guvernér Kalifornie (1967–1975).
- Jeho prezidentství je často vnímáno jako počátek nové éry Republikánské strany a konzervatismu ve Spojených státech.
- Pro jeho prezidentství je charakteristická nová ekonomická a sociální politika, přezdívaná reaganomika, a konfrontační zahraniční politika vůči Sovětskému svazu a komunistickému hnutí po celém světě.
- Před vstupem do politiky pracoval jako herec a byl také předsedou hereckých odborů.

Reaganova doktrína

Za Reagana došlo k další eskalaci studené války a k ukončení politiky détente v souvislosti se sovětskou invazí do Afghánistánu v roce 1979.

Reaganova administrativa zavedla **nové zbrojní programy namířené vůči Sovětskému svazu**: obnovení vývoje bombardéru B-1, jehož vývoj předtím zastavila a vývoj raket MX „Peacekeeper“.

V reakci na rozmístění sovětských střel SS-20 byly v Západním Německu rozmístěny rakety Pershing II.

Strategická obranná iniciativa

- Jedním z nejkontroverznějších programů byla Strategická obranná iniciativa (**Strategic Defense Initiative**, SDI). Smyslem projektu bylo vyvinout systém, který by ochránil Spojené státy před útokem balistickými raketami.
- Reagan věřil, že tento obranný systém učiní jadernou válku neuskutečnitelnou.
- Kritici však nevěřili, že je projekt technologicky realizovatelný a překřtili jej na „**Hvězdné války**“.
- Sověti začali být SDI znepokojeni a Jurij Andropov prohlásil, že systém „bude rizikem pro celý svět“. SDI je někdy uváděna jako jeden důvod, který přispěl ke konci studené války.

Cesta k sjednocení Evropy

Vnitřní eroze moci v SSSR – konec vlády KSSS

- Systém založený na všudy přítomné moci komunistické strany
- Gorbačova snaha přenést odpovědnost z komunistické strany na státní aparát – ministerstva
- Snaha přiblížit se principům právního státu

Politika podpory

- Reagan se tak rozhodl **podpořit v provádění dalších reforem v SSSR.**
- Gorbačov souhlasil se setkáním s Reaganem na čtyřech summitech po celém světě a to v Ženevě, v Reykjavíku, ve Washingtonu D.C. a v Moskvě. Reagan věřil, že může přesvědčit Sověty, aby začali budovat otevřenou společnost a tržní ekonomiku.
- Při třetím summitu ve Washingtonu D. C. v roce 1987 podepsali Reagan a Gorbačov Smlouvu o likvidaci raket středního a krátkého doletu, která eliminovala všechny americké a sovětské rakety středního doletu

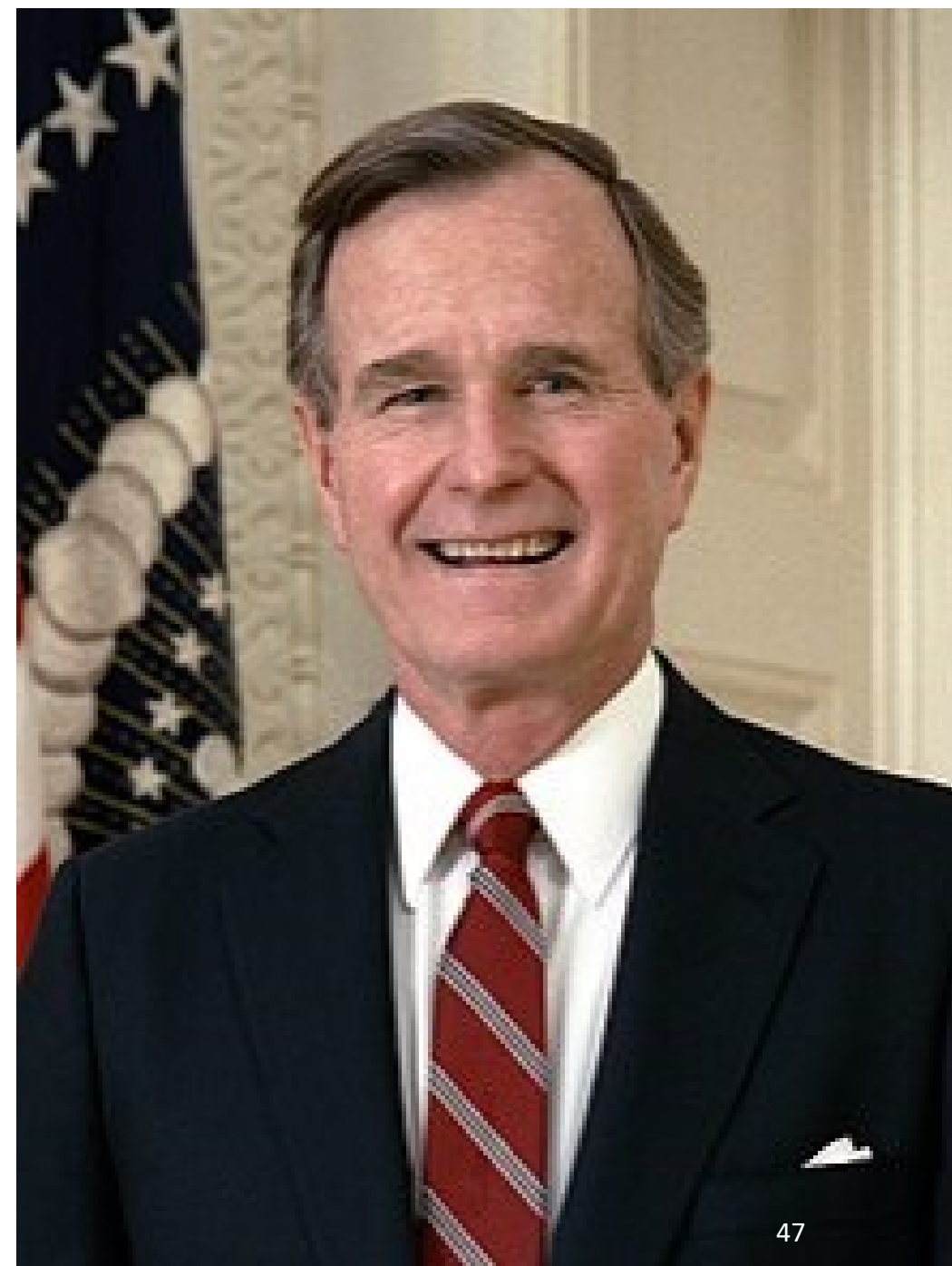
Vedoucí úloha KSSS

- Vedoucí a usměrňující silou sovětské společnosti, **jádrem** jejího politického systému, státních a společenských organizací je Komunistická strana Sovětského svazu. KSSS existuje pro lid a slouží lidu.
- KSSS je vyzbrojena marxisticko-leninským učením, určuje generální perspektivu rozvoje společnosti, linii **vnitřní a zahraniční politiky** SSSR
- (Ústava SSSR z 7.10.1977, čl. 6)

Konec studené války

Na začátku 80. let začal Sovětský svaz stahovat kvalitativní náskok, který si stihla americká armáda vybudovat.

S rozvojem Sovětské armády se však **sovětský rozpočet dostal do značného deficitu** a v důsledku tak Gorbačov nabídl Spojeným státům ústupky týkající se počtu konvenčních sil, jaderných zbraní a politiky vůči východní Evropě.

George Herbert Walker Bush

- Postupně působil jako kongresman za stát Texas (1967–1971), velvyslanec USA při OSN (1971–1973), předseda Národní rady Republikánů (1973–1974), vedoucí styčného úřadu USA v Čínské lidové republice (1974–1975), ředitel CIA (1976–1977) a viceprezident USA ve vládě Ronalda Reagana (1981–1989), v letech 1989–1993 41. prezident Spojených států.

George Herbert Walker Bush

- Jako **jediný** americký prezident v historii v roce 1990 navštívil **Československo**.
- Jeho projevu na Václavském náměstí přihlíželo více než 100 tisíc lidí. Přivezl tehdy do Prahy kopii Zvonu svobody.
- K 10. výročí sametové revoluce navštívil v listopadu 1999 Českou republiku. Tehdy převzal též čestnou medaili T.G. Masaryka. Byl nositelem Řádu Bílého lva (1999) a ocenění Ronald Reagan Freedom Award (2007).

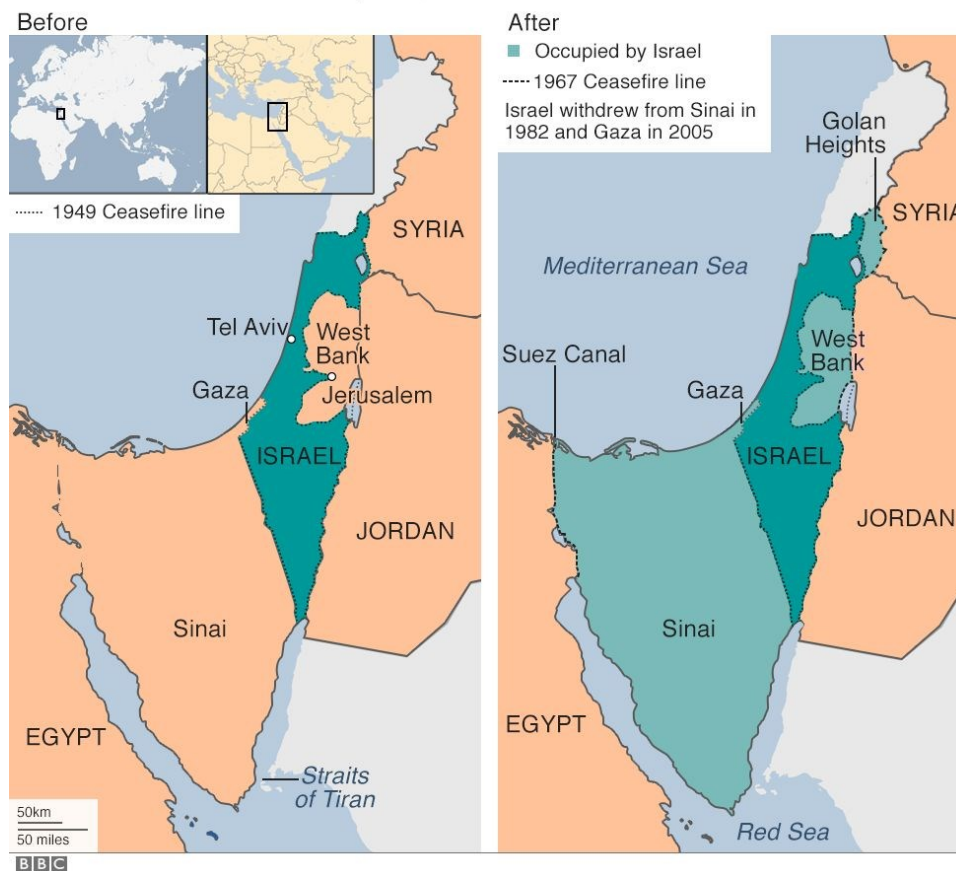
Kapitola 5: Izraelsko-egyptský mír

Šestidenní válka

- **Šestidenní válka 5.–10. června 1967** - vojenské střetnutí mezi Izraelem a koalicí Egypta, Sýrie a Jordánska. Jednotkami přispěly dále Irák, Saúdská Arábie, Súdán, Tunisko, Maroko a Alžírsko.
- Válka propukla 5. června úderem izraelského letectva proti leteckým základnám Egypta a skončila 10. června, kdy Izrael ukončil bojové akce. Arabská koalice v ní utrpěla zdrcující porážku – Egypt ztratil Gazu a celý Sinaj, Jordánsko Východní Jeruzalém a celý Západní břeh Jordánu a Sýrie Golanské výšiny. Výsledek války ovlivnil geopolitiku regionu až dodnes.

Výsledek šestidenní války

Before and after the Six Day War, 1967

Postavení velmocí

- V okamžiku zahájení bojů měly obě velmoci (SSSR a USA) v prostoru Středomoří přítomny své námořní síly. SSSR vyslal do Středomoří eskadru ze sestavy Severní a Černomořské flotily.
- **Sovětský svaz** se postavil na **stranu Egypta a Sýrie** jako obětí agrese a 10. června přerušil s Izraelem **veškeré diplomatické styky**. Následně tento krok učinily další země sovětského bloku (s výjimkou Rumunska).
- Přerušením diplomatických vztahů ze strany sovětského bloku se **Sovětský svaz vyloučil** z procesu blízkovýchodního urovnání

Izraelský zisk

- Izrael získal **rozsáhlá území**: Sinajský poloostrov a Golanské výšiny (skončilo syrské ostřelování Izraele a naopak byla Sýrie z Golanských výšin lehce zranitelná).
- Zároveň „**získal**“ Izrael i **více než 1 milión Arabů**. Z ekonomického hlediska byl zisk Sinajského poloostrova přínosem, zejména tamní ropná naleziště.
- Židé zároveň **obsazením Jeruzaléma** získali přístup k nejposvátnějším místům judaismu.
- Zisk nových území podpořil i přistěhovalectví, koncem 60. let se z Polska do Izraele přestěhovalo 11 200 polských Židů, během 70. let 20. století potom 160 000 Židů ze Sovětského svazu

Reakce Egypta

- Došlo k všeobecnému poklesu důvěry v Násirovu osobu i k poklesu důvěry v armádu.
- V tisku se objevila do té doby nebývalá kritika vojenského velení. 23. července Násir prohlásil šestidenní válku z hlediska Egypta **za vyhranou**, neboť cíle izraelské agrese, **zničení egyptské revoluce**, nebylo dosaženo.
- Z hospodářského hlediska byl Egypt nucen obrátit se na ostatní arabské státy (zejména Saúdskou Arábii) s žádostí o pomoc. Ta však nebyla velká, a proto se Egypt obrátil na Sovětský svaz. Odtud obdržel dodávky zejména vojenského charakteru. Kvůli tomu byl však nucen opustit svou politiku „nezúčastněnosti“ a stal se členem sovětského tábora.

Gamal Abdel Nasser

Reakce Sýrie

- Z důvodu ztráty Golanských výšin a v podstatě likvidace syrského letectva došlo k vzájemnému obviňování mezi vládou Baas a syrskou armádou o míře viny za prohru.
- Pro Sýrii znamenala prohra v Šestidenní válce ještě větší **příklon k SSSR.**

Postavení USA

- Izraelské vítězství znamenalo **posílení pozice USA v regionu**. Zároveň Izrael a USA ještě více upevnily své vztahy, Spojené státy se staly **velmocenským garantem izraelské bezpečnosti**.
- Pro Sovětský svaz znamenala porážka arabských zemí prohru. Ukázalo se, že Izrael (i příklonem k USA) se stal zemí, proti níž nemá Sovětský svaz žádné páky, a pokus o jeho zničení by vedl ke konfrontaci se Spojenými státy.
- Výsledek války sice znamenal příklon části arabských zemí k Sovětskému svazu, ale představitelé SSSR si byli vědomi, že vyzbrojují země, které z politického hlediska nedokážou ovládat a jejichž touha po zničení Izraele by mohla vést až k nechtěnému americko-sovětskému konfliktu.

Naše diplomatické vztahy s Izraelem

Tomáš Garrigue Masaryk jako první hlava státu navštívil mandátní Palestinu v roce 1927.

Stát Izrael byl vyhlášen 14. května 1948, československá vláda ho uznala o pět dní později. V červenci 1948 byly navázány diplomatické styky.

V prvních dnech existence nového státu poskytovalo Československo Izraeli materiální pomoc, a to i přes embargo OSN na dovoz zbraní na Blízký východ. První dodávka zbraní tam směřovala již v lednu 1948. Do listopadu 1948 do Izraele došlo 80 letadel. Československo na svém území poskytlo výcvik asi 200 izraelským specialistům, pilotům či parašutistům

Přerušení diplomatických vztahů

- Veškeré kontakty mezi Izraelem a Československem byly přerušeny z popudu československé strany v červnu 1967 po šestidenní válce
- Od znovunavázání diplomatických styků Izraele a Československa v únoru 1990 jsou vzájemné vztahy velmi těsné a ekonomická spolupráce je na vzestupu.
- Česko patří v EU k nejsilnějším spojencům v Izraeli. Česká diplomacie se staví za klidné řešení blízkovýchodního konfliktu a ČR při svém předsednictví v EU v roce 2009 usilovalo o těsnější vztahy unie s Izraelem.

Jomkipurská válka

- Válka ze dne smíření, říjnová válka - pátá arabsko-izraelská válka. Vypukla 6. října 1973 ve 14:00, když koalice Egypta a Sýrie za podpory dalších arabských zemí zahájila nejvýznamnějším židovským svátkem Jom kipur překvapivý útok na Izrael v oblasti Suezského průplavu a na Golanských výšinách.
- Dne 6. října 1973 překročila egyptská vojska Suezský průplav, vstoupila na Sinajský poloostrov. Zároveň syrské jednotky napadly postavení izraelských jednotek na Golanských výšinách. Útok byl z důvodu fatálního selhání vlastních zpravodajských služeb pro Izrael překvapením a izraelská armáda se v prvních dnech ocitla v defenzívě a zaznamenala těžké ztráty.

Izraelská reakce

- Teprve po několika dnech, po dokončení mobilizace, se Izraelským obranným silám podařilo na Golanských výšinách zastavit útok a zatlačit syrské jednotky zpět.
- V dalších dnech se Izraeli podařilo nejen stabilizovat frontu na Sinajském poloostrově a zastavit egyptský útok, ale i překročit Suezský průplav.
- **Z vojenského hlediska se jednalo o vítězství Izraele, z politického zvítězil Egypt**, neboť původního cíle, vytlačit Izrael od Suezského průplavu a ze Sinajského poloostrova, se podařilo v dalších letech dosáhnout.

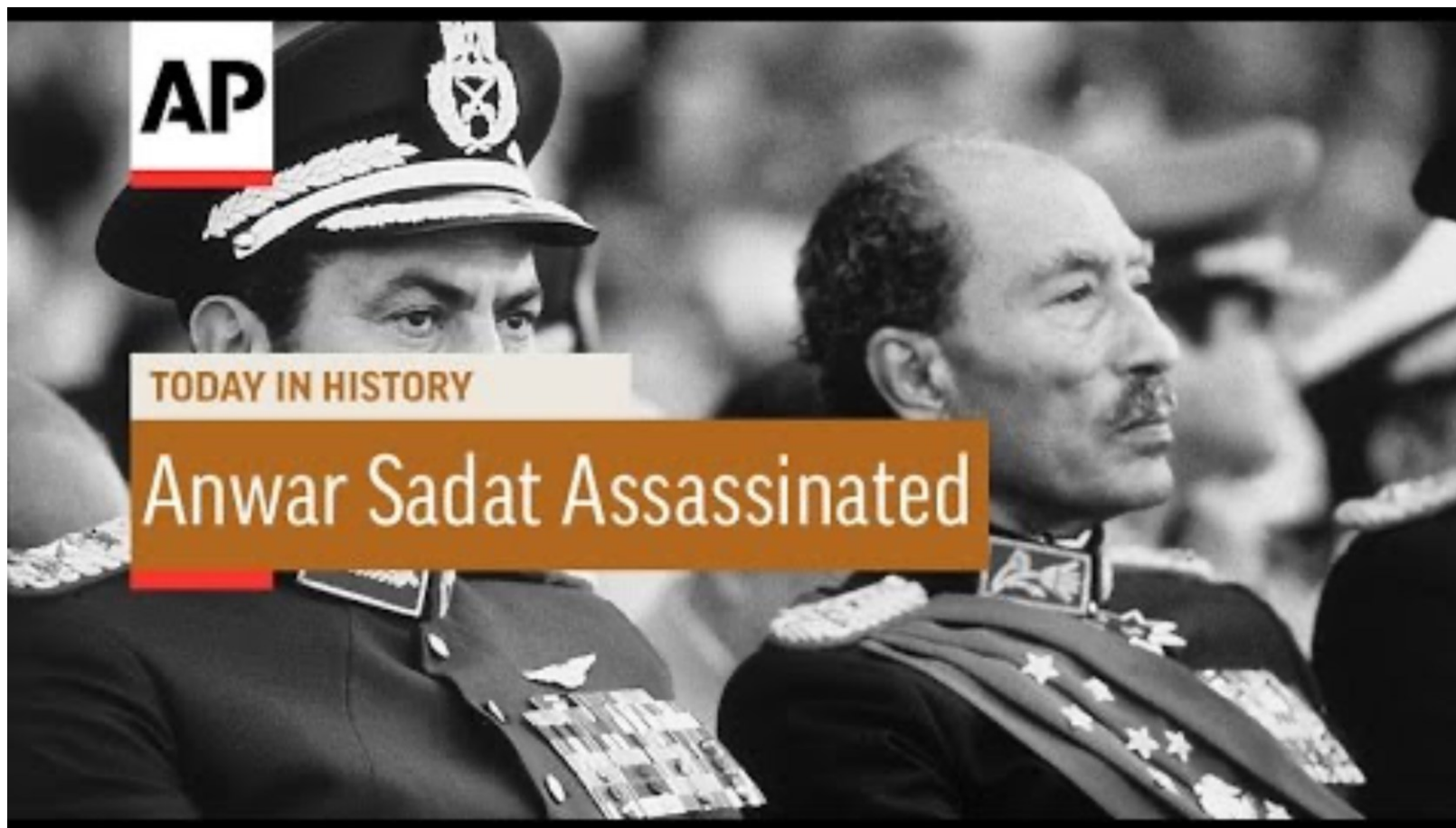
Kyvadlová diplomacie

- Samotná válka vedla následně k **řadě jednání**, která vyústila v **izraelské stažení ze Sinajského poloostrova**, což byl i jeden z cílů egyptského útoku.
- Koncept **Kyvadlové diplomacie**
- Z pohledu velmocí zaznamenal ztrátu Sovětský svaz, neboť po jomkipurské válce nastoupil **Egypt pod Sádátovým vedením cestu odpoutávání od východního bloku a sbližování s USA**, což vyústilo v podepsání izraelsko-egyptské mírové dohody v roce 1978.

Anvar Sádát

Atentát na Anvara Sadáta

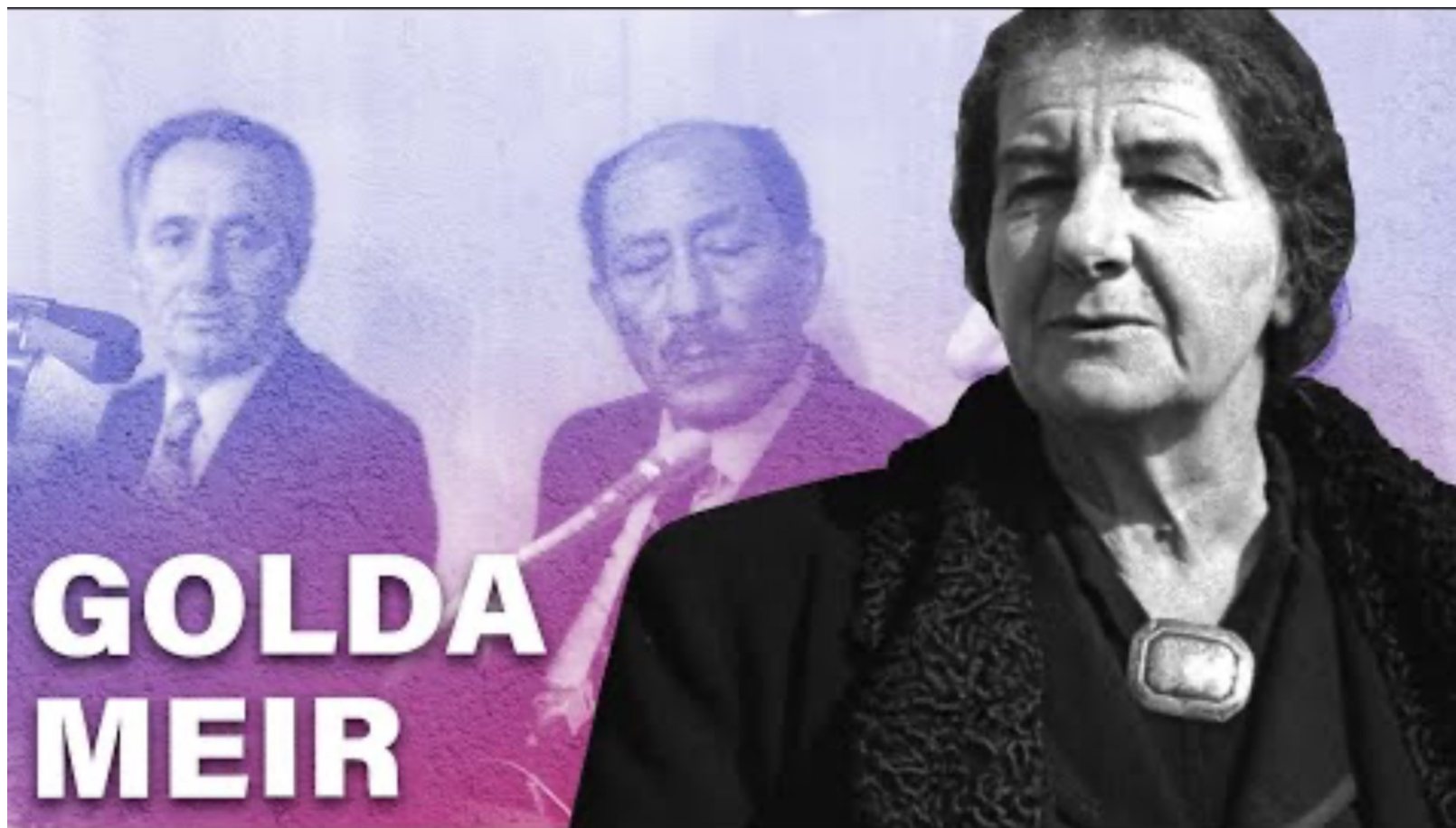

Golda Maierová

Golda Maierová

Cesta Goldy Maierové

Hafíz al Asad

Vládnoucí rodina Asadových

Jednání o míru – angažovanost USA

Mírová smlouva Camp David

- Dohody z Camp Davidu mezi Izraelem a Egyptem, které 17. září 1978, po dvanáctidenním vyjednávání v městě Camp David (Maryland, USA, letní sídlo amerických prezidentů), podepsali egyptský prezident Anvar as-Sádát a izraelský premiér Menachem Begin.
- Dohody sestávaly ze dvou smluv, které byly podepsány v Bílém domě za účasti prezidenta Jimmyho Cartera.
- Jednání se též účastnili američtí poradci Zbigniew Brzezinski a Henry Kissinger, který Sádáta ohledně perspektivy mírové smlouvy poprvé kontaktoval již v roce 1977.

Mírový kompromis

Dohody z Camp Davidu

- Série mírových smluv mezi Izraelem a Egyptem, které 17. září 1978, po dvanáctidenním vyjednávání v městě Camp David (Maryland, USA), podepsali egyptský prezident Anvar as-Sádát a izraelský premiér Menachem Begin.
- Dohody sestávaly ze dvou smluv, které byly podepsány v Bílém domě za účasti prezidenta Jimmyho Cartera. Jednání se též účastnili američtí poradci Zbigniew Brzezinski a Henry Kissinger, který Sádátu ohledně perspektivy mírové smlouvy poprvé kontaktoval již v roce 1977.
- Dohody z Camp David vedly bezprostředně k egyptsko-izraelské mírové smlouvě.

Hlavní aktéři mírové smlouvy

Nobelova cena míru

Kapitola 6: Irák

Saddám Husajn

- 1979-2003 Irácký prezident
- Přebírat 17. července 1968, při kterém se jeho strana Baas definitivně dostala k moci.
- Saddám Husajn se stal druhým mužem ve státě se značným vlivem na prezidenta Ahmada Hasana al-Bakra.
- Doba, kdy byl druhým mužem Iráku, představuje jeho nejlepší dobu v politice, za deset let se mu podařilo vybudovat z Iráku moderní stát s vyvinutým průmyslem a relativně vysokou životní úrovní. De facto by vládl již před oficiálním jmenováním prezidentem po vynucené rezignaci svého předchůdce generála Ahmada Hasana al-Bakra 16. července 1979.

Irácké regionální ambice

Alžírská dohoda – kompromis

- Alžírskou dohodu uzavřeli Saddám Husajn a Šáh na začátku března 1975.
- Tato dohoda prakticky ukončila **boje v Kurdistánu** a připravila cestu pro rychlé a permanentní vytyčení sporné irácko-iránské hranice. Poté, co se Íránci stáhli, se kurdský odpor zhroutil. Íránci dokonce pohrozili, že se přidají k Iráčanům a společně na Kurdy zaútočí, dokud nebudou ochotni přijmout podmínky dohody.
- Po podpisu Alžírské smlouvy dobré vztahy mezi Bagdádem a Teheránem trvaly do šáhova pádu v únoru 1979.

Změna klimatu – důsledek islámské revoluce

- Nástup íránské revoluce byl pro Saddáma Husajna (Irácký prezident) novou **ne-přátelskou situací**.
- Nezbývalo mu nic jiného než uznat nový režim, což se stalo 12. února 1979 den po převratu. Napětí v Irácko-Íránských vztazích rychle rostlo. Opět se začal starý spor o ostrovy v Perském zálivu.
- V roce 1979 a první polovině roku 1980 napětí vzrůstalo, zvláště když se Íránci netajili tím, že by rádi vyvezli islámskou revoluci do Iráku, Saúdské Arábie a dalších států Perského zálivu.

Desetiletá válka mezi Irákem a Íránem

- Válka mezi Irákem a Íránem skončila 20. srpna 1988 s nerozhodným výsledkem, na základě rozhodnutí OSN.
- Ztráty na životech a škody na hospodářství, které způsobila válka byly zdrcující. Zemřelo téměř 400 000 lidí, z čehož asi čtvrtinu tvořili Iráčané. Podle odhadů válka stála Irák 452 miliard a Írán 644 miliard USD.

Důsledky desetileté války

- Irácko-iránská válka, která skončila v roce 1988, Saddáma Husajna a jeho režim finančně zruinovala.
- Dlužil 15 miliard dolarů Kuvajtu, přibližně stejnou částku Saúdské Arábii a dalších 10 miliard ostatním věřitelům.
- Další půjčky mu byly zamítnuty. Jedinou záchranou ze spirály dluhů a úroků byla domácí ropná produkce.
- Jenže ve stejném roce konce irácko-iránské války společenství OPEC schválilo limity produkce svých členských států, což stavělo Saddáma Hussajna do ještě svízelnější situace.
- Kuvajt v této době přesáhl v těžbě ropy svůj limit o 20 % a nepřímo přispěl k tomu, že cena této suroviny vlivem převisu nabídky poklesla, což výnosy z irácké ropné produkce (která tvořila značnou část ekonomiky celé této země) znehodnotilo.

Husajново řešení

- Husajn se tedy vydal cestou nátlaku na Kuvajt.
- Tvrdil, že Iráku náleží ušlý zisk ve výši 22,4 mld. dolarů z ukradené ropy těžené Kuvajtem metodou šikmých vrtů u ropného pole Rumaila, které leží na hranici obou států, že Kuvajt je historicky 19. provincií Iráku apod.
- Americká zahraniční politika se již řadu let zabývala islámskou revolucí v Íránu, která začala svržením šáha. Irák se tehdy jevil jako vhodná protiváha fundamentalistů. Když začala irácko-iránská válka, USA (ale i mnoho dalších států včetně Francie a SSSR) Saddáma fakticky podporovalo, včetně informací CIA o pohybech iránské armády.

Použití chemických zbraní Irákem

První válka v zálivu

- První válka v Zálivu či válka v Perském zálivu (2. srpna 1990 – 28. února 1991), známá jako **operace Pouštní štít** (2. srpna 1990 – 17. ledna 1991) a operace Pouštní bouře (17. ledna 1991 – 28. února 1991) během bojové fáze, byla ozbrojeným konfliktem mezi Irákem a koalicí 28 států v čele s USA, kterým OSN poskytla mandát k provedení vojenské operace za účelem osvobození Kuvajtu. Na straně OSN se zúčastnilo i Československo.

Konec první války v zálivu

- Válka skončila **osvobozením Kuvajtu**. Američané ani jejich spojenci se neodhodlali ke svržení Husajna (ke kterému ovšem neměli mandát od OSN). K jeho svržení (též bez mandátu OSN) došlo až později, ve válce v Iráku.

Cesta k druhé válce v Zálivu

- Problém odzbrojení Iráku přerostl v krizi v průběhu roku 2002, když prezident Spojených států amerických George W. Bush začal požadovat, aby Irák ukončil **produkci zbraní hromadného ničení** a splnil rezoluce Rady bezpečnosti OSN, které zbrojním inspektorům garantovaly neomezený přístup do míst, kde mohla být umístěna zařízení pro výrobu zbraní hromadného ničení.
- Iráku bylo po Válce v Zálivu rezolucemi RB OSN **zakázáno tyto zbraně vlastnit**. Prezident Clinton i Bush opakovaně hrozili úderem, pokud se Irák nepodvolí rezolucím a nepustí do země inspektory nebo jim neumožní návrat a nevydá jim požadované seznamy zbraní hromadného ničení, které jim odmítl vydat, údajně z důvodu národní bezpečnosti. Bagdád ukončil spolupráci s inspektory OSN 31. října 2002.

Dopis “osmi”

- Text vyšel jako otevřený dopis osmi evropských státníků 30. ledna 2003 ve Wall Street Journalu.
- Pod textem mělo být podepsáno osm státníků – odtud jeho název
- José María Aznar (Šp), Tony Blair (UK), Silvio Berlusconi (It), Leszek Miller (Pl), Péter Medgyessy (MR), Anders Fogh Rasmussen (DK), José Manuel Durão Barroso (Port.) a Václav Havel

Útok koalice ochotných

- V březnu 2003 oznámily Spojené státy, že „diplomacie selhala“ a bude spolu s „koalicí ochotných“ pokračovat ve snaze zbavit Irák zbraní hromadného ničení vojenskými prostředky.
- Dne 18. března 2003 dal George W. Bush Saddámu Husajnovi poslední šanci. Pokud do 48 hodin opustí Irák, k invazi nedojde.
- Podle Bushe šlo o jedinou šanci, jak zabránit použití zbraní hromadného ničení. Husajn to však odmítl.

Invaze

- „Operace Irácká svoboda“ začala 20.3.2003. „Koalici ochotných“ tvořilo více než 30 zemí, které poskytly své vojáky, ale účast některých z nich byla pouze symbolická. ČR byla její součástí.
- Válka s americkou okupací trvala do roku 2011

Důsledky války

- Cena ropy během války vzrostla z 13 na 40 dolarů za barel. Cena zlata na burzách se dočasně zdvojnásobila.
- Spojenecká vojska vystřílela nebo svrhla okolo 325 tun munice a bomb z ochuzeného uranu.
- OSN na Irák uplatnila ekonomické sankce, které trvaly od 6. srpna 1990 do začátku druhé války v Zálivu 22. března 2003
- Armáda Spojených států amerických vybudovala vojenské základny v Saúdské Arábii a Kuvajtu.

Arabské jaro

- Jako arabské jaro byla vlna protestů, nepokojů, povstání a revolucí, které probíhaly ve většině arabských států od konce roku 2010 až do prosince 2012.
- První protesty prosinci 2010 v Tunisku (sebevražda prodavače Muhammada Buazíího) Jeho smrt způsobila rozsáhlé celonárodní protesty, na konci kterých 14. ledna 2011 skončila třicetiletá autoritářská vláda prezidenta Zína Abidína bin Alího.
- Rozsáhlé demonstrace a protesty se v následujících týdnech rozhořely ve většině arabských zemí, hlavně v Egyptě, Alžírsku, Jemenu, Jordánsku, Bahrajnu, Sýrii (občanská válka) a v Libyi. V Egyptě skončila po téměř 30 letech vláda prezidenta Husního Mubáraka.

Kapitola 7: Konec bipolárního rozdělení světa

Michail Gorbačov

- Michail Sergejevič Gorbačov (2. 3. 1931– 30. 8. 2022) byl v letech 1985–1991 generálním tajemníkem a tedy vůdcem Sovětského svazu. Byl propagátorem politiky přestavby (perestrojky) a otevřenosti (glasnosti).
- Tyto změny nakonec vedly ke konci vlády Komunistické strany Sovětského svazu (KSSS) a k rozpadu Sovětského svazu a východního bloku.
- Dne 15. října 1990 obdržel Nobelovu cenu za mír a v roce 1992 mu bylo uděleno ocenění Ronald Reagan Freedom Award.

Michail Sergejevič
Gorbačov

Generální tajemník ÚV KSSS

- Po smrti Konstantina Černěnka byl dne 11. března 1985 ve svých 54 letech zvolen generálním tajemníkem KSSS.
- Stal se prvním vedoucím představitelem, který se narodil po Velké říjnové revoluci.
- Pokusil se reformovat stagnující Komunistickou stranu Sovětského svazu a státní ekonomiku změnami, spuštěnými po XXVII. sjezdu KSSS v únoru 1986.
- Byly jimi tzv. glasnost („otevřenost“), perestrojka („přestavba“), a uskorenije („zrychlení“ ekonomického vývoje)

Ekonomická „reforma“

- Zákon o družstvech z května 1987 byl asi nejradikálnější ekonomickou reformou začátku jeho éry.
- Poprvé od dob Leninovy **Nové ekonomické politiky**, zákon umožňoval soukromé vlastnictví podniků ve službách, výrobě a zahraničním obchodu.
- Díky tomu se staly družstevní restaurace, obchody a manufaktury součástí sovětské scény

Perestrojka

- Gorbačov poprvé veřejně použil termín „perestrojka“ v březnu roku 1984, politika ekonomických reforem v Sovětském svazu.
- Původně zamýšlené **ekonomické reformy** (snížení kontroly plánovacího aparátu nad ekonomikou a zvýšení autonomie podniků, samofinancování podniků a zvýšení úlohy zisku, liberalizaci zahraničního obchodu a zproduktivnění ekonomiky) se postupně proměnily na pokus o přestavbu celého sovětského systému.
- Perestrojka také znamenala zásadní impuls pro pád komunistických režimů ve východním bloku a ukončení období Studené války.

Glasnost'

- Glasnost' (otevřenost) měla zpočátku reformovat **stranické struktury** a neefektivní byrokracii.
- Následovalo rozšiřování na **transparentnost vlády** jako takové, svobody slova a tisku, náboženského vyznání, shromažďování, vědeckého zkoumání, umělecké činnosti nebo práva na stávku.
- Veřejně se začala probírat do té doby tabuizovaná témata jako ekonomické problémy Sovětského svazu a plánované ekonomiky, korupce nebo alkoholismus.
- Byly odtajněny první archívy o temné minulosti sovětských dějin a stalinismu. Začaly se také čím dál víc ozývat národnostní a etnické otázky a požadavky na sebeurčení. Posledním bodem měl být zřetelný obrat v zahraniční politice, projevující se vstřícnou politikou vůči Západu. Gorbačov ovšem neměl v úmyslu převzít západní demokratický model.[1]

Sbližování se Západem

- Navázal **důvěrné vztahy** s významnými západními politiky, např. s Margaret Thatcherovou, západoněmeckým kancléřem Helmutem Kohlem a s prezidentem Spojených států amerických Ronaldem Reaganem.
- Dne 11. října 1986 se oba setkali v islandském Reykjavíku, aby spolu projednali omezení počtu jaderných raket středního doletu v Evropě. Toto jednání vyústilo v podepsání Smlouvy o likvidaci raket kratšího a středního doletu (INF) roku 1987, které výrazně snížilo mezinárodní napětí.

Nový ty vztahů mezi Západem a Východem

Konec Brežněvovy doktríny

- V roce 1988 také oznámil, že Sovětský svaz umožňuje zemím východní Evropy rozhodovat o svých vlastních vnitřních otázkách, což se ukázalo být nejvýznamnějším rozhodnutím jeho reformy zahraniční politiky (mluvčí ministerstva zahraničí Gennadij Ivanovič Gerasimov tento nový postoj žertem nazval **Sinatrova doktrína** podle populární písně tohoto zpěváka nazvané „My Way“).
- Konec Brežněvovy doktríny přispěl k sérii politických převratů ve východní Evropě v průběhu roku 1989, v nichž skončily vlády komunistických stran.

My way

Vynucené odzbrojení SSSR

Projev sovětského vůdce Američanům

Smlouva o konečném uspořádání ve vztahu k Německu z 3.10.1990

Smlouva 2 + 4 (SRN, NDR a SSSR, USA, Francie a VB)

- oba německé státy se zavázaly uznat hranici na Odře a Nise jako závaznou pro Německo a Polsko (bylo později učiněno v Německo-polské smlouvě)
- počet příslušníků ozbrojených sil sjednoceného Německa byl snížen na 370 000
- Německo bude jako celek členem NATO (a také Evropských společenství)
- Německo si nečiní nároky na vlastnění atomových, biologických a chemických zbraní
- jednotky sovětské armády budou z území NDR staženy nejpozději do konce roku 1994

Srpnový puč 1991

- V předvečer podepsání dohody konzervativci zasáhli a v sovětských nejvyšších sférách vyvolali Srpnový puč, jako pokus o odstranění Gorbačova a zabránění mu v podpisu nové federální smlouvy.
- V pondělí 19. srpna 1991, den před tím, kdy měl Gorbačov a skupina státních představitelů republik budoucí unie podepsat dohodu, pokusila se skupina, která se sama nazývala **Státní výbor pro výjimečný stav** (Государственный комитет по чрезвычайному положению), **uchvátit moc** v Moskvě.
- Během demonstrací Jelcin, stojící na tanku a s megafonem v ruce, pokus o puč rozhodně odsoudil. Před desetitisíci demonstranty, kteří se shromáždili před parlamentem, vylezl Jelcin na tank a požadoval návrat Gorbačova. Současně promlouval k vojákům: „**Nebudte slepým nástrojem zločinných úmyslů dobrodruhů!**“

Rozpad Sovětského svazu

- Znovuprobuzení dlouho potlačovaného **nacionalismu** a protiruských nálad v sovětských republikách.
- Nechtěně se tak uvolnily síly, které hrozily zánikem Sovětského svazu. Gorbačov na to reagoval tím, že navrhl novou smlouvu o unii, která by byla dobrovolnou federací demokratizujícího se SSSR.
- Nejradikálnější reformisté, jako prezident Ruské republiky Boris Jelcin, byli stále více přesvědčeni, že reformy jsou polovičaté. Naproti tomu konzervativci, stále silní v KSSS a vojenském vedení, byli proti čemukoliv, co by mohlo vést k rozpadu Sovětského svazu.

Boris Nikolajevič Jelcin

- Narozen 1. 2. 1931, Butka – 23. 4. 2007 Moskva
- Ruský politik. Působil jako první prezident Ruské federace, který tuto funkci zastával v letech 1991 až 1999.
- V roce 1991 byl zvolen prvním a zároveň i též posledním prezidentem RSFSR; jeho úřad měl tvořit určitou protiváhu prezidentovi Sovětského svazu.

Boris Jelcin

Důsledky vývoje

- Sovětský svaz definitivně rozpadl. Dosavadní neruské členské republiky jedna po druhé vyhlásily svoji nezávislost na SSSR. Posílený Boris Jelcin převzal kontrolu nad médii a klíčovými vládními úřady.
- Postupně odstavil od moci Michaila Gorbačova, jenž byl až do svého odstoupení 25. prosince 1991 nejvyšším představitelem dosavadní supervelmoci.
- Na konci roku 1991 byl rozpad Sovětského svazu dokonán.
- Od této chvíle existovalo 15 suverénních států, 12 v rámci Společenství nezávislých států. Následnictví po SSSR převzala, pod Jelcinovým vedením, Ruská federace.

Boris Jelcin

Projev Václava Havla ve Washingtonu 1990

Projev Václava Havla ve Washingtonu 1990

- „Stala se však i jiná věc: objevil se Sovětský svaz, začal mohutnět a nesmírné oběti svého lidu trpícího pod totalitní vládou proměnil v sílu, která z něho udělala po druhé světové válce druhý nejмocnější stát světa. Stát, který právem naháněl hrůzu, protože nikdo nevěděl, co kdy přeletí jeho vládcům přes nos a kdy a kterou zemí se rozhodnou dobýt a uvrhnout do takzvané sféry svého vlivu, jak se to v politickém jazyce nazývá.“...
„hlavní se mi zdá být, že tyto převratné změny nám umožní konečně se vymanit z poněkud už přežilé kazajky bipolárního vidění světa a vstoupit konečně do éry multipolarity. Totiž do éry, v níž budou všichni - velcí i malí - bývalí otroci i bývalí páni - tvořit to, co váš velký prezident Abraham Lincoln nazval "The Family of Man". Umíte si představit, jakou úlevu by to přineslo té části světa, která se — ačkoli největší — z jakýchsi důvodů nazývá třetí?

Doporučení Václava Havla ve Washingtonu

„Často slyším otázku, jak nám Spojené státy mohou dnes pomoci. Má odpověď je paradoxní, jako ostatně celý můj život: nejvíc nám pomůžete, když pomůžete Sovětskému svazu na jeho sice nezvratné, ale přesto nesmírně komplikované cestě k demokracii. Je to cesta daleko komplikovanější, než jakou mohou jít jeho bývalí evropští satelité. Víte asi sami nejlépe, jak rychle podpořit nenásilný vývoj tohoto obrovského mnohonárodnostního tělesa k demokracii a ke svébytnosti všech jeho národů. Nepřísluší mi proto vám radit. Mohu jen říct, že čím dříve, rychleji a pokojněji se Sovětský svaz začne ubírat po cestě skutečné politické plurality, respektu k právům národů na svébytnost a k fungující, tedy tržní ekonomice, tím lépe bude nejen pro Čechy a Slováky, ale pro celý svět. A tím dříve i vy budete schopni zmenšovat břemeno vojenského rozpočtu, který musí americký lid nést. Metaforicky řečeno: miliardy, které teď dáte na východ, se vám brzy vrátí v podobě ušetřených miliard.“

Konference v Paříži 1990

Sjednocení Evropy - Václav Havel

- „Severoatlantický pakt se osvědčil jako záruka svobody a demokracie. Je to dobře fungující a demokratické bezpečnostní společenství, které by se mohlo stát jedním z pilířů nového evropského bezpečnostního systému. Nový systém, vyrůstající z půdy helsinských dohod a opřený o tradice a zkušenosti NATO, by mohl v budoucnu zaručovat konfederované Evropě její bezpečnost, schopnost čelit eventuálnímu ohrožení zvenčí a bránit se nebezpečí lokálních konfliktů.
- Na rozdíl od Severoatlantického paktu je Varšavská smlouva, jak dnes už všichni její členové uznávají, přežitkem minulosti. Vznikla totiž jako typický produkt stalinské expanze a byla nástrojem podřízenosti komunistických zemí Sovětskému svazu. Varšavská smlouva, respektive její vrcholný orgán, se má v nejbližší době sejít a rozhodnout definitivně o likvidaci všech svých vojenských struktur. Proměnění se v dočasný konzultativní orgán orientovaný veskrze už jen na otázky odzbrojení. I tento "sebelikvidační" čin bude příspěvkem našich zemí k formování nové tváře Evropy.

Kapitola 8: Rozpuštění Varšavské smlouvy

Východiska

- V bezprostředních dnech po revoluci převládal pocit, že tradiční hrozby a rizika z doby studené války pominuly. Tomu odpovídaly představy revoluční politické reprezentace, signatářů Charty 77, jak je formulovali v roce 1985. „Navrhněme tedy, aby Severoatlantický pakt i Varšavská smlouva zahájily co nejdříve jednání o rozpuštění svých vojenských organizací, o stažení a odstranění všech jaderných zbraní v Evropě, instalovaných či na Evropu namířených a o odchodu vojenských jednotek Spojených států amerických a Sovětského svazu z území jejich evropských spojenců,“ uvádí Charta 77 v „Pražské výzvě“.
- Ve stejném duchu Václav Havel uvedl dne 16. prosince 1989, dva týdny před tím, než byl zvolen prezidentem České a Slovenské federativní republiky: „Myslím, že v budoucnu budeme žít ve svobodné mírové Evropě bez politických bloků.“

Ratifikace

- Ratifikace podléhala vyslovení souhlasu parlamentu. Stalo se tak – Federální shromáždění České a Slovenské federativní republiky vyslovilo souhlas s Protokolem o ukončení platnosti Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci podepsané ve Varšavě dne 14. května 1955 a Protokolu o prodloužení její platnosti podepsaného dne 26. dubna 1985 ve Varšavě, podepsaným v Praze dne 1. července 1991, a tím byl pro naši zemi proces dovršen.

Akt rozpuštění

Protokol

Protokol

JMÉNEM ČESKÉ A SLOVENSKÉ FEDERATIVNÍ REPUBLIKY

Dne 1. července 1991 byl v Praze

podepsán

Protokol o ukončení platnosti Smlouvy o přátelství,
spolupráci a vzájemné pomoci, podepsané ve Varšavě
dne 14. května 1955, a Protokolu o prodloužení doby
její platnosti, podepsaného dne 26. dubna 1985
ve Varšavě

Protokol

PROTOKOL

o ukončení platnosti Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci podepsané ve Varšavě dne 14. května 1955 a Protokolu o prodloužení doby její platnosti podepsaného dne 26. dubna 1985 ve Varšavě

Státy, které jsou smluvními stranami Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci podepsané ve Varšavě dne 14. května 1955,

berouce v úvahu hluboké změny probíhající v Evropě, které znamenají ukončení konfrontace a rozdělení kontinentu,

hodlající v nové situaci aktivně rozvíjet své vzájemné vztahy na dvoustranném a dle zájmu na mnohostranném základě,

připomínající význam Společné deklarace 22 států, které podepsaly Smlouvu o konvenčních ozbrojených silách v Evropě a které prohlásily, že již nejsou nepřáteli a že budou budovat nové vztahy partnerství a spolupráce,

rozhodnuty napomáhat postupnému přechodu k celoevropským strukturám bezpečnosti v duchu ujednání dosažených na pařížském summitu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě v listopadu 1990,

protokol

- 2 -

dohodly se na následujícím:

Článek 1

Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, podepsaná ve Varšavě dne 14. května 1955 (dále jen Varšavská smlouva), a Protokol o prodloužení doby platnosti Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, podepsaný dne 26. dubna 1985 ve Varšavě, pozbývají platnosti dnem, kdy vstoupí v platnost tento protokol.

Článek 2

Strany tohoto protokolu prohlašují, že nemají vůči sobě žádné majetkové nároky vyplývající z Varšavské smlouvy.

Článek 3

1. Tento protokol podléhá ratifikaci.
2. Originál protokolu a ratifikační listiny budou uloženy do úschovy vládě České a Slovenské Federativní Republiky. Vláda České a Slovenské Federativní Republiky bude informovat ostatní strany tohoto protokolu o uložení každé ratifikační listiny do úschovy.

Článek 4

Protokol vstoupí v platnost dnem, kdy bude uložena do úschovy poslední ratifikační listina.

Bill Clinton

- William Jefferson Clinton, zvaný „Bill Clinton“
- Narozen 19. srpna 1946 je americký demokratický politik, který byl v letech 1993 – 2001 v pořadí 42. prezidentem Spojených států amerických,
- historicky druhý, jenž podstoupil proces impeachmentu, neboli odvolání z funkce.
- Předtím dvanáct let zastával úřad guvernéra Arkansasu.

Bill Clinton

- 42. president USA

Podpis Washingtonské smlouvy

- Dne **4. dubna 1949** , podepsalo **deset zemí** západní Evropy, **USA a Kanada** Severoatlantickou dohodu (anglicky North Atlantic Treaty).
- Smlouva vstoupila v platnost **24. srpna 1949** po uložení ratifikačních listin všech signatářských států.
- Jejím hlavním cílem tehdy bylo vytvořit koalici vzájemné pomoci jako odpověď na riziko, že by Sovětský svaz usiloval o rozšíření svého vlivu, jež získal ve státech východní Evropy, i na další části starého kontinentu.

Rozšiřování NATO do roku 1989

- **18. února 1952:** přistoupení Řecka a Turecka
- **6. května 1955:** vstup Spolkové republiky Německo - v reakci na to vytvořil Sovětský svaz a jeho spojenci organizaci Varšavské smlouvy
- **30. května 1982:** přistoupení Španělska

Rozšiřování NATO po roce 1989 (31 člen)

- 12. března 1999: přistoupení ČR, Maďarska a Polska; šlo o první rozšíření NATO po studené válce, kdy se k Alianci připojili bývalí členové Varšavské smlouvy
- 29. března 2004: přistoupení celkem sedmi států - Bulharska, Estonska, Litvy, Lotyšska, Rumunska, Slovenska a Slovinska; jedná se o největší kolo rozšíření
- 1. dubna 2009: vstup Albánie a Chorvatska
- 5. června 2017: vstup Černé Hory
- 27. března 2020: vstup republiky Severní Makedonie do NATO. Stala se 30. členskou zemí Aliance.
- 4. dubna 2023 vstoupilo Finsko do NATO

Rozšíření NATO po vypuknutí války na Ukrajině

- V roce 2022 požádaly o členství v NATO a byly pozvány Finsko a Švédsko
- Švédsku v vstupu brání nesouhlas Turecka kvůli poskytnutí azylu tureckým Kurdům na území Švédska.
- Maďarsko také nedalo souhlas se vstupem Švédska do NATO
- Finsko má 1340 Km společné hranice s RF (nejdelší společná hranice)
- Finsko má 30 000 osob v ozbrojených silách a za válečného stavu ho může zvýšit na 280 000

Hlavní úkoly NATO

- zajišťování **kolektivní obrany** svých členů,
- zvládání bezpečnostních krizí **mimo své území**
- budování **kooperativní bezpečnosti** s partnery
- schopnost **odstrašit případného útočníka a ubránit** členské země před napadením
- schopnosti **řešit** celé spektrum krizí, od prevence konfliktů až po dosažení stability v post-konfliktních situacích.

Preamble smlouvy

- Strany této smlouvy znovu potvrzují svoji víru v cíle a **zásady Charty OSN** a svoji touhu žít v míru se **všemi** národy a všemi vládami.
- Jsou **odhodlány hájit** svobodu, společné dědictví a kulturu svých národů, založenou na zásadách demokracie, svobody jednotlivce a právního řádu.
- Jejich snahou je podporovat stabilitu a blahobyt národů v severoatlantickém prostoru.
- Jsou rozhodnuty spojit své úsilí o **kolektivní obranu** a zachování míru a bezpečnosti.
- Proto se dohodly na této Severoatlantické smlouvě.

Čl. 1

- Smluvní strany se zavazují, jak je uvedeno v Chartě OSN, **urovnávat** veškeré mezinárodní **spory**, v nichž **mohou být účastny**, mírovými prostředky tak, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost, a **zdržet se** ve svých mezinárodních vztazích **hrozby silou** nebo **použití síly** jakýmkoli způsobem **neslučitelným** s cíli OSN.

Čl. 3

- Aby bylo co **nejúčinněji dosaženo cílů** této smlouvy, budou smluvní strany **jednotlivě i společně** stálou a účinnou **svépomocí a vzájemnou výpomocí** udržovat a rozvíjet svoji **individuální i kolektivní** schopnost odolat ozbrojenému útoku.

Čl. 4

- Smluvní strany **budou společně konzultovat** vždy, když podle názoru kterékoli z nich bude **ohrožena** územní celistvost, politická nezávislost nebo bezpečnost kterékoli smluvní strany.

Čl. 5

Smluvní strany se dohodly, že **ozbrojený útok** proti jedné nebo více z nich v **Evropě nebo Severní Americe** bude **považován za útok proti všem**, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, **každá z nich**, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně **podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci**, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněna v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Čl. 8

- Každá ze smluvních stran prohlašuje, **že žádné její současně platné mezinárodní závazky** vůči kterékoli jiné smluvní straně nebo kterémukoli třetímu státu **nejsou v rozporu** s ustanoveními této smlouvy, a zavazuje se, že **nepřijme žádný mezinárodní závazek**, který by byl s touto smlouvou v rozporu.

Čl. 9

Smluvní strany tímto **zřizují Radu**, v níž bude každá z nich zastoupena, aby projednávala věci týkající se plnění této smlouvy. Rada bude organizována tak, aby se **mohla kdykoli pohotově sejít**. Rada zřídí takové pomocné orgány, jaké mohou být potřebné, zejména ihned zřídí výbor pro obranu, který bude doporučovat opatření nutná k k plnění článků 3 a 5.

Čl. 10

Smluvní strany mohou na základě **jednomyslného souhlasu vyzvat** kterýkoli jiný **evropský stát**, který je schopen napomáhat rozvoji zásad této smlouvy a přispět k bezpečnosti severoatlantického prostoru, aby přistoupil k této smlouvě. Každý takový smluvní stát se může stát smluvní stranou tím, že uloží u vlády Spojených států amerických svoji **listinu o přistoupení**. Vláda Spojených států amerických vyrozumí každou ze smluvních stran o uložení každé takové listiny o přistoupení.

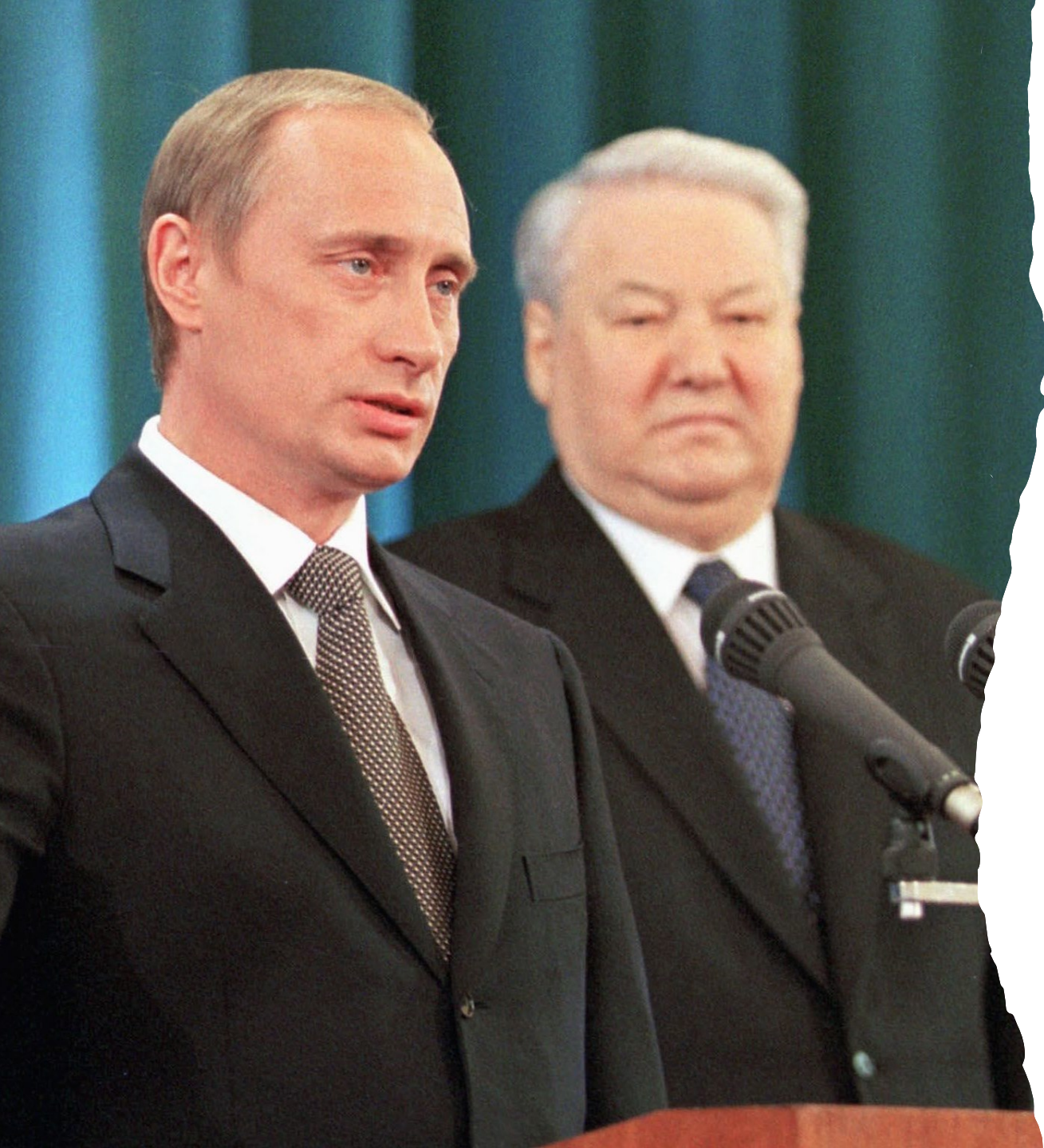
První vlna rozšíření

- V roce 1997 ČR jako první ze všech kandidátů připojení k NATO úspěšně prošla prvním kolem vyhodnocování své připravenosti.
- Na summitu v Madridu 1997 NATO nabídlo členství České republice, Maďarsku a Polsku
- Dne 16. 12. 1997 ministři zahraničních věcí Aliance podepsali Protokoly o vstupu těchto tří zemí do NATO. Obě komory Parlamentu rozhodly o účasti České republiky v obranném systému NATO vyslovením souhlasu se sjednanou mezinárodní smlouvou.
- Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR schválila 15. dubna 1998 přistoupení ČR do NATO a Senát vyslovil souhlas s přistoupením 30. dubna 1998. Dne 12. března roku 1999 se tak Česká republika stala oficiálním členem NATO a od té doby je plně zapojena do všech činností i misí Aliance.

Kapitola 9: Ruská reakce

Vladimir Vladimirovič Putin

- Vladimir Vladimirovič Putin, narozen 7. října 1952 v letech 2000–2008 a znovu od roku 2012 prezident Ruské federace.
- V letech 1985–1990 byl činný jako příslušník sovětské tajné služby KGB v Německé demokratické republice.
- V roce 1998 byl Jelcinem jmenován **ředitelem Federální služby bezpečnosti (FSB)**.
- V letech 1999 a 2000 působil v úřadu **premiéra**, po Jelcinově rezignaci na konci roku 1999 se z pozice premiéra stal dočasně úřadujícím prezidentem, následně byl roku 2000 prezidentem zvolen a v úřadu potvrzen dalšími volbami roku 2004.
- Následující funkční období v letech 2008–2012 byl prezidentem Dmitrij Medveděv a Putin se ujal funkce premiéra. V roce 2012 došlo k vzájemné výměně na těchto postech, Medvěděv se stal premiérem a Putin byl opět zvolen do prezidentského úřadu.
- V úřadu prezidenta byl potvrzen volbami v březnu 2018 na šest let do roku 2024. Roku 2021 byla provedena úprava ústavy, která Putinovi umožňuje kandidovat i na funkční období 2024–2030 a 2030–2036.

Putinismus

- Putin se opírá o politickou stranu **Jednotné Rusko**, která je od roku 2003 nejsilnější v Dumě, a dále o určité kruhy oligarchů a tzv. „**siloviků**“ z prostředí bezpečnostních složek.
- Ideologický základ, kterým je určována podoba politického systému v Rusku v období Putinovy vlády, bývá označován jako putinismus.

Putinovy války

- Během Putinovy vlády (ať už z pozice prezidenta či premiéra) se Rusko zapojilo do několika válek a jiných vojenských akcí, z nichž nejvýznamnější jsou druhá **čečenská válka** (1999–2009), **rusko-gruzínská válka** (2008), **anexe Krymu** (2014), intervence **v syrské občanské válce** (od roku 2015) a invaze **na Ukrajinu** (2022).
- V září 2022 poprvé od druhé světové války vyhlásil na ruském území částečnou mobilizaci.
- V březnu 2023 na něj Mezinárodní trestní soud v Haagu vydal zatykač; viní ho z odpovědnosti za útoky na ukrajinskou civilní infrastrukturu i únosy ukrajinských dětí

Kapitola 10: Válka proti terorismu

Terorismu

- Terorismus užívá násilí nebo jím hrozí s politickým cílem změnit uspořádání společnosti.
- Terčem teroristických akcí jsou většinou civilisté. Mezi teroristické metody patří atentáty, bombové útoky, únosy osob nebo dopravních prostředků a další násilné akty.

Formy terorismu

- Čin (skutek) je nejlepší forma propagandy. Jednou ho zažít či vidět je víc než stokrát o něm číst. Argumentace je v aktu samotném.
- Protivníka je nutné provokovat, vyvolat protiakci a tu následně využít propagandisticky ve svůj prospěch. Vzbudit v řadách protivníka i jistou sympatii.
- Je třeba šířit strach. Nikdo by si neměl být jist, zda také on nebude obětí. To je posun od selektivního terorismu k terorismu civilizačnímu a nejzávažnější jev vývoje terorismu z přelomu století.
- Je vhodné využít nestabilitu, krizi protivníka a projevit se jako stabilní, pevná, soudržná, a proto i nebezpečná síla.
- Cílem je i šířit a podporovat růst chaosu v občanské společnosti.
- Je třeba demonstrovat střet ideologií, civilizací, „nápravu“ (purifikaci) světa. Tím se přenáší napětí do multikulturní, otevřené, sekulární společnosti.

Útok 11. 09. 2001

- Provedlo je 19 příslušníků militantní islamistické organizace al-Káida. Ti unesli čtyři letadla na komerčních linkách společností American Airlines a United Airlines.
- Dvě z nich, let American Airlines 11 a let United Airlines 175, narazila do věží Světového obchodního centra v New Yorku, zabila všechny lidi na palubě a další uvnitř budov. Obě zasažené budovy se následkem nastalé požární situace ztížené mimořádným devastačním atakem do dvou hodin zhroutily, zničily blízké stavby a další poškodily.
- Třetí letadlo narazilo do Pentagonu, sídla Ministerstva obrany USA poblíž hlavního města USA, Washingtonu, D.C. Čtvrtý letoun se zřítil po souboji mezi teroristy a pasažéry letadla u města Shanksville v Pensylvánii. Letadlo letělo na Washington, D.C. a spekuluje se, že mělo za cíl zasáhnout Bílý dům anebo americký Kapitol.
- Při útocích celkem zemřelo přibližně 3000 lidí včetně 19 únosců. Až na 55 vojáků ze 125 obětí, které zemřely v Pentagonu, byli oběťmi civilisté pocházející celkem z 90 zemí.

Útok

Trasy letů

Provedení útoku

Hrozba

- **Hrozba** - primární, nezávisle existující, neodvozený fenomén, který chce nebo může poškodit nějakou chráněnou hodnotu.
- **Neintencionální** hrozba - vnější fenomén (činitel), existuje nezávisle na chtění člověka (hrozba povodně, vichřice, zemětřesení).
- **Intencionální** hrozba (antropogenní) je zamýšlená. Připravuje ji, spouští a uskutečňuje jedinec jako v případě hrozby teroristické akce nebo kolektivní aktér při hrozbě ozbrojeného konfliktu.

Riziko

- **Riziko** je vždy odvozené a odvoditelné z konkrétní hrozby.
- **Míra rizika** je pravděpodobnost škodlivých následků vyplývajících z hrozby a ze zranitelnosti zájmu.
- Riziko je vyjádřením **pravděpodobnosti** vzniku hrozby.

Přijatelné riziko

- Numerické hodnoty se tedy mohou pohybovat pouze od nuly (0) do jedné (1), při vyjádření v procentech od 1% do 100%.
- **Přijatelné riziko** je stavem, kdy je vnímáno ohrožení, a jsou připravovány aktivity, jejichž cílem je snížení pravděpodobnosti, že nastane. Společenství, stát, jednotlivec se připravují tak, aby byly případné následky co nejmenší

Asymetrické konflikty

- Asymetrie **zájmů**
- Asymetrie **hodnot**
- Asymetrie v oblasti **taktiky a strategie**

Cíle asymetrického konfliktu (války)

- **Symbolické** civilizační cíle (sídla, stavby)
- **Ústřední orgány** stání moci a správy
- **Energetické** zdroje, zdroje **základních životních potřeb** (vody)
- **Infrastruktura** (dopravní, energetická)
- **Obyvatelstvo**
- **Ozbrojené síly a ozbrojené sbory**

Dysimetrie

Dysimetrie znamená **výraznou převahu** v oblasti:

- Výzbroje
- Technologie
- Systému spojení
- Systém vedení bojové činnosti

Zájem

Chráněný zájem – je to soubor základních hodnot, které jsou předmětem ochrany (například pro společnost zejména životy, zdraví, majetková práva obyvatel, životní prostředí a kritická infrastruktura).

Postulovaný zájem – je v zahraniční politice vyslovený, nebo předpokládaný zájem státu. Vyplývá z Koncepce zahraniční politiky.

Principy zajištění bezpečnosti

- **Princip ustálenosti**, spočívá v dlouhodobě tvořeném přístupu.
- **Princip systémovosti**, propojení všech potřebných aktivit.
- **Princip přesnosti** spočívá v jednoznačnosti, jasném stanovení hranic a mezí.
- **Princip rozvoje** znamená obohacování o nové prvky, jak se mění bezpečnostní prostředí

Druhá válka v Afganistánu

- Po teroristických útocích na USA dne 9. září 2001 poprvé ve své historii aktivovalo NATO článek 5 Washingtonské smlouvy o kolektivní obraně.
- Dne 2. října NATO oznámilo, že teroristické útoky pod tento článek spadají
- Válka v Afghánistánu trvala od 7. října 2001 do 15. srpna 2021 (tj. 19 let a 10 měsíců).

Operace Trvalá svoboda,

- **Operace Trvalá svoboda**, která byla odpovědí USA, Spojeného království a dalších 45 států na teroristické útoky 11. září 2001. Jako cíl invaze bylo zabití Usámy bin Ládina a dalších členů Al-Káidy, zničení islamistického režimu Tálibánu, který Al-Kaidu podporoval a poskytoval jí bezpečné zázemí, nastolení míru, ochrana obyvatelstva, rekonstrukce zničených oblastí, výcvik afghánské policie a armády a pomoc s ustanovením státní samosprávy.
- Operace Trvalá svoboda byla ukončena 28. prosince 2014. 1. ledna 2015 na ní navázala **Operace Rozhodná podpora**.
- Do roku 2003 šlo pouze o válku vedenou jednotlivými státy. Až když v roce 2003 přebírali dva členové NATO (Německo a Nizozemsko) velení za jednu z misí, otevřely se dveře pro převzetí celé mise Aliancí.

Dopadení Usáma bin Ladina

- Vůdce Al Kajdy byl zabit na území Pakistánu

Výsledky války v Afganistánu

- Dohoda mezi USA a Talibánem (do té doby na seznamu teroristických organizací) přinášející mír Afganistánu ze dne 29.2.2020
- USA se zavázaly bezpodmínečně se stáhnout za sebe i za své spojence z Afganistánu,
- USA se zavázaly za sebe i za své spojence vyškrtnout Talibán ze seznamu teroristických organizací
- USA propustily z vězení 6000 uvězněných Tálibanců
- USA se zavázaly ponechat veškerou svou bojovou techniku na území Afganistánu
- V důsledku dohody během 10 dnů Talibán opět ovládl celé území Afganistánu

Náklady války

- Náklady 2,26 bilionů \$, z toho 887 miliard \$ bylo určeno na rekonstrukci na projektu pro obnovu Afghánistánu
- Válka v Afghánistánu si za 20 let vyžádala 242 000 životů, z toho přes 40 000 tvořili civilisté a amerických vojáků a jejich spojenců padlo přes 3,5 tisíce (z toho 14 českých vojáků), Tálibánců přes 84 000. Zbytek připadá na afghánskou armádu a policii.
- Své domovy kvůli válce opustilo přes 5 milionů lidí. Jen Spojené státy stála válka v Afghánistánu odhadem víc než 21 bilionů korun (978 miliard dolarů)

Kapitola 11: Nové uspořádání světa

Odchod z Afganistán u

Budapeštské memorandum

- Trojice mezinárodních dohod podepsaných 5. prosince 1994 v Budapešti.
- Mají dát záruky bezpečnosti a územní celistvosti **Bělorusku, Kazachstánu a Ukrajině** výměnou za připojení se ke **Smlouvě o nešíření jaderných zbraní**.
- Jejím důsledkem bylo **jaderné odzbrojení těchto států** a jedinou zemí bývalého Sovětského svazu vlastníci jaderné zbraně (jadernou velmocí) zůstala Ruská federace.
- V případě Ukrajiny bylo podepsáno ukrajinským prezidentem Leonidem Kučmou, ruským prezidentem Borisem Jelcinem, americkým prezidentem Billem Clintonem a britským premiérem Johnem Majorem.
- Čína a Francie poskytly poté poněkud slabší individuální ujištění v samostatných dokumentech. V rámci tohoto memoranda Ukrajina slíbila vzdát se svého jaderného arzenálu, kdežto zbylé tři státy poskytly Ukrajině některá bezpečnostní ujištění.

Vlastní text memoranda

- Ukrajina, RF, UK a USA,
Vítají přistoupení Ukrajiny ke Smlouvě o nešíření jaderných zbraní jako státu, který nemá jaderné zbraně, s přihlédnutím k závazku Ukrajiny **odstranit ze svého území ve stanovené lhůtě všechny jaderné zbraně**, berouce na vědomí změny v celosvětové bezpečnostní situaci, včetně konce studené války, které přinesly podmínky pro hluboké snížení jaderných sil,

potvrzují následující:

Ruská federace, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a Spojené státy americké znovu potvrzují svůj **závazek vůči Ukrajině respektovat v souladu se zásadami Závěrečného aktu KBSE nezávislost a svrchovanost a stávající hranice Ukrajiny.**

Ruská federace, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a Spojené státy americké znovu potvrzují svůj závazek zdržet se hrozby silou nebo použití síly proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti Ukrajiny a že žádná z jejich zbraní nebude nikdy použita proti Ukrajině s výjimkou sebeobrany nebo jiného použití v souladu s Chartou OSN.

Dokončení textu memoranda

RF, UK a USA znovu potvrzují svůj závazek vůči Ukrajině, že se v souladu se zásadami Závěrečného aktu KBSE **zdrží hospodářského nátlaku**, jehož cílem je podřídit vlastnímu zájmu výkon práv Ukrajiny vyplývajících z její svrchovanosti a zajistit si tak výhody jakéhokoli druhu.

RF, UK a USA znovu potvrzují svůj závazek usilovat o okamžité přijetí opatření Rady bezpečnosti Organizace spojených národů s cílem poskytnout pomoc Ukrajině jakožto státu, který nemá jaderné zbraně a je smluvní stranou Smlouvy o nešíření jaderných zbraní, pokud by se Ukrajina stala obětí aktu agrese nebo objektem hrozby agrese, při níž by byly použity jaderné zbraně.

RF, UK a USA v případě Ukrajiny znovu potvrzují svůj závazek nepoužít jaderné zbraně proti žádnému státu, který není stranou Smlouvy o nešíření jaderných zbraní, s výjimkou případu, kdy by na ně, jejich území nebo závislá území, jejich ozbrojené síly nebo jejich spojence zaútočil takový stát ve spojení nebo alianci se státem vlastním jaderné zbraně.

RF, UK a USA budou konzultovat v případě, že nastane situace, která vyvolá otázku týkající se těchto závazků.

.

Summit NATO v Bukurešti 3.4.2008

NATO vítá euro-atlantické ambice **Ukrajiny a Gruzie** týkající se členství v NATO. Dnes jsme se shodli na tom, že **tyto země se stanou členy NATO**. Oba státy přispěly cennými příspěvky k operacím Aliance. Vítáme demokratické reformy v Ukrajině a Gruzii a očekáváme svobodné a spravedlivé parlamentní volby v Gruzii v květnu. MAP (Akční plán na členství) je dalším krokem pro Ukrajinu a Gruzii na jejich přímé cestě k členství. Dnes dáváme jasně najevo, že **podporujeme jejich žádosti o MAP**.

Nová koncepce USA

Nová
koncepce
americké
administrativy

Emmanuel Macron – NATO ve stavu mozkové smrti (7.10.2019)

- NATO se v současnosti nachází ve stavu mozkové smrti, řekl v rozhovoru pro britský týdeník The Economist Emmanuel Macron.
- Dvě určující příčiny: nový přístup Washingtonu, který má NATO za „obchodní projekt“, a vpád Turecka do Sýrie.
- Evropská unie se musí probudit a posílit svou obranyschopnost.
- |EU po nástupu prezidenta Donalda Trumpa k moci již nemůže plně spoléhat na Spojené státy a musí posílit vlastní obranyschopnost nezávisle na NATO.
- Je podle něj třeba znovu zahájit strategický dialog s Ruskem

Putinův projev na konferenci v Mnichově 2007

- Proměna globálního uspořádání, konec bipolárního uspořádání a unipolárního uspořádání.
- Svět je multipolární
- Jakmile je ohrožena jedna země, jsou ohroženy všechny
- Nutný respekt k různým strategickým zájmům
- “Slib NATO“ nerozšiřovat se za hranice bývalého SSSR
- https://is.muni.cz/th/xlghl/DP_Fillinger_Speeches.pdf

Putinův projev na konferenci v Mnichově 2007

- https://www.youtube.com/watch?v=Jg_75wla-nE
- Proměna globálního uspořádání, konec bipolárního uspořádání a unipolárního uspořádání.
- Svět je multipolární
- Jakmile je ohrožena jedna země, jsou ohroženy všechny
- Nutný respekt k různým strategickým zájmům
- “Slib NATO“ nerozšiřovat se za hranice bývalého SSSR

Rozšíření NATO – sliby Západu

Rozšíření EU jako globální jev

Postavení Evropské unie

Vlastní vůle EU

EU má **vlastní vůli**, odlišnou od vůle členských států,
EU vůli

- **deklaruje** svými orgány,
- **vytváří i proti vůli** některých členských států, jež jsou ale tímto projevem vůle **vázány**.

Vlastní subjektivita

EU je právnickou osobou.

Vystupuje samostatně.

Zakládací smlouvy udělují EU právní subjektivitu a pravomoci v rozsahu zcela nesrovnatelném s jinými mezinárodními organizacemi.

Právní subjektivita EU

- Je založena na **mezinárodní smlouvě**
- Má **stálé** (permanentní) **orgány**
- Má pravomoci na **mezinárodní úrovni**, vůči **členským státům** i jejím **státním příslušníkům**
- Tyto pravomoci využívá

Členství v EU

Obsahem členství v EU **je souhrn práv a povinností:**

- 1. práva** - podílet se na rozhodování EU, využívat svobody a výhody, čerpání prostředků z příslušných fondů a podobně
- 2. povinnosti** - dodržovat závazky vyplývající zejména ze smluv, přispívat do rozpočtu EU, řešit spory z práva EU jen o ESD

Přistoupení k EU

1. **Žádost** adresovaná **Radě** , Rada informuje **EP a národní parlamenty**,
2. **Rada** po konzultaci s EK a se souhlasem EP **jednomyslně udělí statut kandidátské země**
3. Rada **rozhodne** o zahájení **jednání o přistoupení** až do podpisu dohody a přistoupení mezi kandidátským a členskými státy.
4. Dohoda musí být **ratifikována ve všech členských státech**

Podmínky přistoupení

- **Formálně právní** – pouze evropský stát (nemůže to být jiný subjekt mezinárodního práva)
- **Politické** (hodnoty EU)
- **Ekonomické** (fungující tržní hospodářství)

Politická deklarace – závěry ER v Kodani 22.3.1993 – **Kodaňská kritéria**

Kodaňská kritéria

- **Politická kritéria** (Institucionální stabilita, demokracie a právní stát, dodržování lidských práv a respektování menšin)
- **Ekonomická kritéria** (Fungující tržní hospodářství, schopnost vydržet tlak konkurence na vnitřním trhu EU)
- **Schopnost dostát závazkům plynoucím ze členství v EU** včetně účasti na hospodářské a měnové unii).

Kokrétní kritéria

- Podmínky přijetí a s **ním spojené nezbytné následné úpravy smluv**, na nichž je Evropská unie založena, jsou předmětem **dohody mezi členskými státy a žadatelským státem**.
- Kritéria pro přistoupení, na nichž se dohodne **Evropská rada**, budou zohledněna.

Žádost vystoupení

1. Každý členský stát se v souladu **se svými ústavními předpisy může rozhodnout** z Unie vystoupit.
2. Členský stát oznámí svůj záměr **Evropské radě**. S ohledem na pokyny Evropské rady Unie sjedná a uzavře s tímto státem **dohodu o podmínkách jeho vystoupení, s přihlédnutím k rámci jeho budoucích vztahů s Unií**.
3. Jménem Unie ji **uzavře Rada**, která rozhoduje kvalifikovanou většinou po obdržení souhlasu **Evropského parlamentu**.

Jednání o vstupu Turecka do EU

- Na zasedání ve dnech 16. a 17. prosince 2004 rozhodla Evropská rada, že Turecko v dostatečné míře splňuje kritéria pro zahájení přístupových jednání.
- Rámec pro jednání s Tureckem schválila Rada dne 3. října 2005. Téhož dne byla na mezivládní konferenci mezi EU a Tureckem zahájena jednání.
- V únoru 2008 přijala Rada revidované přístupové partnerství s Tureckem. Toto partnerství poskytuje základ, který má pomoci při přípravách Turecka na případné členství v EU tím, že vymezuje klíčové prioritní oblasti a slouží jako měřítko pro posouzení pokroku v reformách.
- V červnu 2018 Rada poprvé konstatovala, že se Turecko Evropské unii vzdaluje, a že se proto přístupová jednání s Tureckem fakticky zastavila a nelze uvažovat o otevření či uzavření žádných dalších kapitol.

Žádost o členství Ukrajiny v EU

- Ukrajina požádala o členství v EU dne 28. února 2022.
- Dne 17. června 2022 vydala Evropská komise k žádosti o členství v EU stanovisko.
- Dne 23. června 2022 **udělila** Evropská rada Ukrajině status **kandidátské země**.
- Vyzvala Evropskou komisi, aby v rámci svého pravidelného balíčku týkajícího se rozšíření Radu informovala o plnění podmínek uvedených ve stanovisku Komise k žádosti o členství. Jakmile budou všechny tyto podmínky v plném rozsahu splněny, rozhodne Rada o dalších krocích.

Žádost o členství Gruzie v EU

- Gruzie požádala o členství v EU dne **3. března 2022**.
- Dne **17. června 2022** vydala Evropská komise k žádosti o členství v EU stanovisko.
- Dne **23. června 2022** jednala o žádosti Gruzie o členství v EU Evropská rada. Uvedla, že je **připravena udělit** Gruzii **status kandidátské země**, jakmile budou vyřešeny priority uvedené ve stanovisku Komise k žádosti Gruzie o členství.

Kandidátské země na vstup do EU (2023)

Černá Hora, Srbsko, Turecko, Severní Makedonie, Albánie, Ukrajina, Moldavsko, Bosna a Hercegovina, Gruzie

Případné rozšíření by znamenalo zvýšení počtu členských států na 36

Vystoupení z EU

K vystoupení dochází **dva roky od tohoto oznámení.**

Jednostranná výpověď není předpokládána, byla by možná podle **pravidel mezinárodního práva** (Grónsko 1985)

Pozastavení práv členského státu EU

Členské státy mohou **pozastavit práva členského státu** jako sankce za závažné nerespektování hodnot EU

1. Návrh nejprve podává **1/3 členských států, EP nebo EK**, že **hrozí takové nebezpečí**. Rada vyslechne členský stát a většinou 4/5 rozhodne o **existenci nebezpečí**.
2. **Dojde-li k trvalému porušení** hodnot EU, může 1/3 členských států nebo EK podat návrh Radě. Ta **jednomyslně rozhodne**, poté musí vyslovit souhlas EP a tím dojde k **pozastavení některých členských práv**.

Vyloučení z EU

Pozastavení práv členského státu je projevem tlaku, aby členský stát
přistoupil na sjednané vystoupení

Členské státy eurozóny

Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko, Chorvatsko. (20)

Kapitola 13: Válka Ruska na Ukrajině

Co vedlo k válce na Ukrajině

Základní údaje o Ukrajině

Hlavní město – Kyjev

Rozloha - cca 603 000 km² (největší země v Evropě kromě Ruska)

Počet obyvatel přibližně 36 milionů (po roce 2022 výrazně ovlivněno migrací)

Sousedé: Rusko, Bělorusko, Polsko, Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Moldavsko

Jazyk: Ukrajinština (oficiální), často se mluví i rusky

Parlamentní volby (březen 1990)

První **částečně svobodné volby** v Ukrajinské SSR od roku 1917.

Zvolen byl nový **parlament – Nejvyšší sovět Ukrajiny**.

V parlamentu začala působit **opoziční skupina „Narodna Rada“ (Národní rada)**, složená z prodemokratických a prozápadních poslanců.

Tyto volby znamenaly **začátek procesu demokratizace a postupného odpoutávání od Moskvy**.

Deklarace suverenity Ukrajiny (16. července 1990)

Parlament schválil **Deklaraci státní suverenity Ukrajiny**, kde Ukrajina prohlašuje:

- *Prioritu ukrajinských zákonů nad sovětskými,*
- *Záměr vytvořit vlastní armádu, měnu a zahraniční politiku,*
- *Právo na vystoupení z SSSR.*

Byl to zásadní krok k samostatnosti, ale ještě ne plná nezávislost.

Celostátní referendum o nezávislosti

Celostátní referendum o nezávislosti přišlo až 1. prosince 1991

Na otázku: „*Souhlasíte s Aktem o vyhlášení nezávislosti Ukrajiny?*“ odpovědělo **92,3 % voličů ANO**.

Hlasovalo více než 31 milionů lidí, účast byla přes 84 %.

Podporu vyjádřily **všechny regiony včetně Krymu a Donbasu**.

Krátce poté uznalo nezávislost Ukrajiny i Rusko, USA a další země

Zákon o státním jazyku

Zákon: „O zajištění fungování ukrajinského jazyka jako státního“
(Přijat: 25. dubna 2019, účinnost: 16. července 2019)

Ukrajinaššina je **povinná ve všech veřejných oblastech**, ve státní správě, školství, zdravotnictví, justici, armádě, médiích, reklamě atd.

Je zřízen post veřejného **komisaře pro ochranu státního jazyka**, který dohlíží na dodržování zákona a může udělovat **pokuty**

Stručný výťah

Ukrajinaština = jediný státní jazyk

Platí pro státní správu, vzdělávání, média, zdravotnictví, soudy, reklamu

Povinné užívání ve veřejném prostoru a státní komunikaci

Zřízen jazykový komisař, možné pokuty za porušení

Menšiny mohou užívat své jazyky v soukromí a kulturním životě

Cíl: posílení národní identity a jednoty státu

Právní analýza – část 1

Čl. 1–2: Ukrajinština jako jediný státní jazyk, ochrana a rozvoj

Čl. 6–8: Povinnost užívání ukrajinštiny veřejnými činiteli

Čl. 12–17: Média publikují primárně v ukrajinštině, možné překlady

Právní analýza – část 2

Čl. 20–21: Reklama a označení produktů v ukrajinštině

Čl. 23–26: Vzdělávání ve veřejných školách v ukrajinštině

Čl. 55–58: Komisař pro ochranu státního jazyka, sankce

Referendum na Krymu

Datum: 20. ledna 1991

Otázka: Obnovení Krymské ASSR jako subjektu SSSR a člena Svazu smluv

Účast: cca 81 %

Výsledek: více než 93 % PRO

Kontext a význam

- **Krym byl od 1954 součástí Ukrajinské SSR (převod z Ruska)**
- **Ruskojazyčné obyvatelstvo požadovalo větší autonomii**
- **Referendum vedlo k vytvoření Autonomní republiky Krym v rámci Ukrajiny**

Právní rámec a dopady

- **Referendum proběhlo ještě v rámci SSSR**
-
- **Po rozpadu SSSR se Krym stal autonomní částí Ukrajiny**
-
- **Ukrajinská ústava (1996) potvrdila autonomii Krymu jako části jednotného státu**

Historický význam

První veřejný projev separatistického sentimentu na Krymu

Významně ovlivnilo budoucí vývoj (např. situace v roce 2014)

Dnes často dezinterpretováno jako snaha o odtržení

Oranžová revoluce

-
- **Období: listopad 2004 – leden 2005**
-
- **Důvod: zfalšované prezidentské volby – vyhlášen vítěz Viktor Janukovyč**
-
- **Opozice vedená Viktorem Juščenkem obvinila vládu z podvodů**
-
- **Masové nenásilné protesty v Kyjevě a dalších městech**

Symbolika a výsledek

-
- **Oranžová barva = symbol kampaně Viktora Juščenka**
-
- **Protesty vedly k rozhodnutí Nejvyššího soudu opakovat volby**
-
- **Opakované 2. kolo: vítězství Juščenka (52 %)**
-
- **Zahájil reformy, přiblížení k EU, boj s korupcí**

Dlouhodobý dopad

- **Posílení občanské společnosti a víry v demokracii**
- **Zklamání z pomalých reforem a návratu starých struktur**
- **Předehra k Euromajdanu (2013–2014)**

Srovnání s Euromajdanem

-
- **Obě události byly masovými protesty za demokratické hodnoty**
-
- **Oranžová revoluce – protesty proti volebním podvodům**
-
- **Euromajdan – odpor proti odmítnutí přibližování k EU**
-
- **Euromajdan vedl k pádu Janukovyče a konfliktu s Ruskem**

Viktor Janukovyč

Politická kariéra, prezidentství a pád

Základní fakta

-
- **Narozen: 9. července 1950, Jenakijeve (Doněcká oblast)**
 - **Ruskojazyčný původ, technické a ekonomické vzdělání**
 - **Kritizováno formální právní vzdělání**
-

Tato fotka od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-SA](#)

Politická kariéra

- **Premiér Ukrajiny: 2002–2005, 2006–2007**

- **Kandidát v prezidentských volbách 2004 – volby zfalšovány**

- **Prezident Ukrajiny: 2010–2014**

Pád během Euromajdanu

- **2013: odmítl podepsat asociační dohodu s EU**
-

- **Spuštění Euromajdanu – masové protesty**
-

- **Únor 2014: útěk do Ruska, odvolán parlamentem**

Po roce 2014

-
- **Exil v Rusku, odsouzen za vlastizradu (2019)**
-
- **Spojován s ruskou anexí Krymu a válkou na Donbasu**
-
- **Vnímán jako symbol korupce a proruské politiky**

Historický význam

- U proruštích voličů – dříve oblíbený jako ochránce stability
- U prozápadních Ukrajinců – symbol zrady a selhání demokracie
- Jeho pád odstartoval novou etapu ukrajinských dějin

Viktor Juščenko

Politická kariéra, Oranžová revoluce a srovnání s Janukovyčem

Základní fakta

[Tato fotka](#) od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-SA](#)

- **Narozen: 23. února 1954, Sumská oblast**

- **Ekonom a bankéř, proevropská orientace**

- **Manželka Kateryna – ukrajinsko-amerického původu**

Kariéra před prezidentstvím

- **Guvernér centrální banky (1993–1999) – zavedení hřivny**
-

- **Premiér Ukrajiny (1999–2001) – reformy, odvolání politickým tlakem**
-

- **Zakladatel opozičního bloku „Naše Ukrajina“**

Oranžová revoluce

- **Prezidentské volby 2004 – oponent Janukovyče**

- **Otráven dioxinem během kampaně**

- **Po Oranžové revoluci zvolen prezidentem (prosinec 2004)**

Prezidentství (2005–2010)

- **Podpora přiblížení k EU a NATO**
-

- **Spory s Tymošenkovou, pomalé reformy**
-

- **Ztráta důvěry veřejnosti**

Konec kariéry a odkaz

- **Ve volbách 2010 získal méně než 6 % hlasů**
-

- **Stáhl se z politiky, symbol demokratických změn**
-

- **Vnímán jako čestný, ale slabý vůdce**

Srovnání: Juščenko vs. Janukovyč

- **Juščenko: prozápadní, demokratický reformátor**
-

- **Janukovyč: proruský, autoritářský styl vlády**
-

- **Juščenko – symbol Oranžové revoluce, Janukovyč – pád během Euromajdanu**
-

- **Oba ztratili veřejnou podporu, ale z různých důvodů**

Julija Tymošuková

Kariéra, role v Oranžové revoluci a srovnání s Juščenkem a Janukovyčem

Základní informace

[Tato fotka](#) od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-NC](#)

-
- **Narozená: 27. listopadu 1960, Dnipro**
-
- **Ekonomka, podnikatelka v energetickém sektoru**
-
- **V 90. letech spoluvlastnila velkou plynárenskou firmu**

Politická kariéra

- **Ministryně energetiky (1999–2001)**
-

- **Premiérka: 2005 a 2007–2010**
-

- **Vůdkyně strany Bat'kivščyna**

Oranžová revoluce

- **Spojenectví s Viktorem Juščenkem**
-

- **Hlavní ženská tvář protestního hnutí**
-

- **Jmenována premiérkou po vítězství revoluce**

Věznění a návrat

- **2011: odsouzena na 7 let – mezinárodní kritika procesu**
- **2014: propuštěna během Euromajdanu**
- **Kandidovala na prezidentku v letech 2014 a 2019**

Politický obraz

- **Charismatická, ale kontroverzní**
- **Kritizována za autoritářství a populismus**
- **První výrazná žena v nejvyšší ukrajinské politice**

Srovnání tří politických lídrů

- **Juščenko: Proevropský, čestný, ale slabý vůdce**
- **Janukovyč: Proruský, autoritář, svržen Euromajdanem**
- **Tymošenková: Ambiciózní, silná, ale rozdělující osobnost**
- **Všichni tři spojeni s obdobím Oranžové revoluce**

Obsazení Krymu

Bezpečnostní události: *Budapeštské memorandum nebylo v krizových chvílích naplněno.*

V roce 2014 Rusko obsadilo Krym a podpořilo separatisty na východě Ukrajiny – jednalo se o porušení memoranda ze strany jednoho ze signatářů.

Spojené státy a Británie toto označily za porušení závazků a protestovaly na půdě OSN, neposkytly však Ukrajině přímou vojenskou obranu.

.

Invaze Ruska na Ukrajinu

V roce 2022 zahájilo Rusko otevřenou invazi na Ukrajinu, čímž opět porušilo dané záruky.

Události tak ukazují, že ukrajinské bezpečnostní záruky měly spíše *politickou než skutečně odstrašující* povahu – nebyly schopny zabránit ruské agresi ani ji zpětně kolektivně vojensky potrestat.

První Minská dohoda (Minsk I)

Základní fakta, cíle a selhání dohody z roku 2014

Základní informace

[Tato fotka](#) od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-NC-ND](#)

- Datum podpisu: 5. září 2014

- Místo: Minsk, Bělorusko

- Iniciativa: Tripartitní kontaktní skupina (Ukrajina, Rusko, OBSE)

- Cíl: Zastavit bojové akce na Donbasu

Hlavní signatáři

- **Ukrajina: Leonid Kučma**

- **Rusko: Michail Zurabov**

- **OBSE: Heidi Tagliavini**

- **Separatisté: Zacharčenko (DNR), Plotnickij (LNR)**

Otázky v referendu

1. Připojení Krymu k Ruské federaci

2. Obnovení ústavy z roku 1992 (širší autonomie v rámci Ukrajiny)

- **Nebyla možnost zachovat status quo (součást Ukrajiny)**

První minská dohoda

- První minská mírová dohoda sjednaná dne 5.9.2014 v Minsku mezi Ukrajinou, Ruskou federací, vzbouřeneckou Doněckou lidovou republikou a vzbouřeneckou Luhanskou lidovou republikou.
- Proces proběhl pod patronátem Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).
- Ve svém poslání zastavit válku na východní Ukrajině tato dohoda selhala. Krátce po podepsání minského protokolu začalo docházet k novým ozbrojeným střetnutím. Ani jedna, ani druhá strana dohodu nedodržovala.

Klíčové body dohody

- **Ohned zastavit palbu**
- **Mezinárodní monitoring (OBSE)**
- **Decentralizace a zvláštní status pro Donbas**
- **Propuštění rukojmích**
- **Stažení těžkých zbraní a zahraničních bojovníků**

Selhání dohody

- **Příměří porušeno téměř okamžitě**
- **Boje pokračovaly, zejména v oblasti Doněcku a Debalceve**
- **OBSE čelila omezenému přístupu**
- **Nedostatečná implementace klíčových bodů**

Výsledek

- **Minsk I nepřinesl trvalé příměří**
-

- **V únoru 2015 následovala nová dohoda – Minsk II**
-

- **Dlouhodobé řešení konfliktu zůstalo nejasné**

Výsledek

- **Minsk I nepřinesl trvalé příměří**
-

- **V únoru 2015 následovala nová dohoda – Minsk II**
-

- **Dlouhodobé řešení konfliktu zůstalo nejasné**

Druhá minská dohoda

- Ve dnech 11. až 12. února 2015 v Minsku proběhla schůzka vrcholných představitelů **Ukrajiny, Ruska, Francie a Německa** pod záštitou **OBSE**.
- Z jednání vzešla **Druhá minská dohoda**. Jejím cílem bylo oživení účinnosti předešlého minského protokolu a zastavení bojů mezi ukrajinskou armádou a vojenskými silami proruských separatistů.
- Příměří mělo začít platit počínaje půlnocí 15. února 2015.
- Západní státy vázaly úplné zrušení i jakékoliv ulehčení mezinárodních sankcí proti Rusku dodržováním dohody tímto jejím signatářem.

Referendum na Krymu (2014)

Rámec, průběh a mezinárodní reakce

Základní informace

[Tato fotka](#) od autora Neznámý autor s licencí [CC BY-SA](#)

- Datum konání: 16. března 2014

- Vyhlášeno proruským vedením Krymu

- Proběhlo pod ruskou vojenskou přítomností

Výsledky a kritika

- **Účast: 83 % (údaj dle proruské správy)**
-

- **Pro připojení k Rusku: 96,7 %**
-

- **Mezinárodní kritika: chyběla nezávislá kontrola, nátlak, přítomnost ruských jednotek**

Mezinárodní reakce

- **Ukrajina: referendum protiprávní**
-

- **OSN: rezoluce 68/262 – neplatnost referenda, podpora územní celistvosti Ukrajiny**
-

- **EU, USA, NATO: referendum neuznáno, zavedení sankcí**

Souvislost s ruskou okupací

- **Před referendem rozmístěny tisíce ruských vojáků**
- **Obsazení ukrajinských objektů**
- **„Zelení mužíčci“ bez označení**

Dopady referenda

- **Krym anektován Ruskem 18. března 2014**
-

- **Většina světa považuje Krym za okupované území**
-

- **Zvýšení napětí mezi Ruskem a Západem**

Euromajdan (2013–2014)

Masové protesty, pád Janukovyče a změna směru Ukrajiny

Základní informace

- Začátek protestů: 21. listopadu 2013
- Místo: Náměstí Nezávislosti (Majdan) v Kyjevě
- Důvod: odmítnutí podpisu Asociační dohody s EU

Požadavky demonstrantů

- Podpis asociační dohody s EU
- Odstoupení Janukovyče
- Konec korupce a oligarchického systému
- Demokratizace a ústavní reforma

Mezinárodní reakce

- Západ podpořil demonstranty, ale vojensky nezasáhl
- Rusko označilo události za státní převrat
- Následná anexie Krymu a začátek války na Donbasu

Význam Majdanu

- Zlom v ukrajinské politické orientaci směrem k EU a NATO
- Vznik silné občanské společnosti
- Začátek dlouhodobého konfliktu s Ruskem

Oranžová revoluce 2005

- Oranžová revoluce byla proti průběhu prezidentských voleb v roce 2004. V nich zvítězil dosavadní premiér Viktor Janukovyč podporovaný zejména ruskojazyčným obyvatelstvem a ze zahraničí Ruskem. Vedl „Stranu regionů“.
- Opozice dosáhla opakování druhého kola voleb, na základě kterého se v lednu 2005 stal prezidentem Viktor Juščenko.
- Označení „oranžová“ získala podle barvy používané Juščenkovou koalicí Naše Ukrajina.
- Patří mezi další barevné revoluce v postsovětských státech.

Počátek protestů proti vládě 2013

- V listopadu 2013 ukrajinská vláda pozastavila přípravy pro podpis asociační dohody s Evropskou unií, kterou **prezident Janukovyč** jen několik dní před termínem podpisu označil jako „pro Ukrajinu zatím nevýhodnou“.
- Reakce v formě série protestů pod názvem Euromajdan. Hlavním požadavkem masových protestů bylo odstoupení prezidenta Janukovyče, uspořádání předčasných prezidentských voleb, podepsání asociační dohody s EU. (200 000 až 800 00 lidí)
- Podle průzkumu veřejného mínění, který zveřejnil Kyjevský Mezinárodní institut sociologie v listopadu 2013, 39% dotázaných Ukrajinců podporovalo vstup Ukrajiny do Evropské unie, zatímco 37% dotázaných Ukrajinců podporovalo vstup do Eurasijské unie (EEU), jíž dominuje Rusko.

Počátek ruské intervence

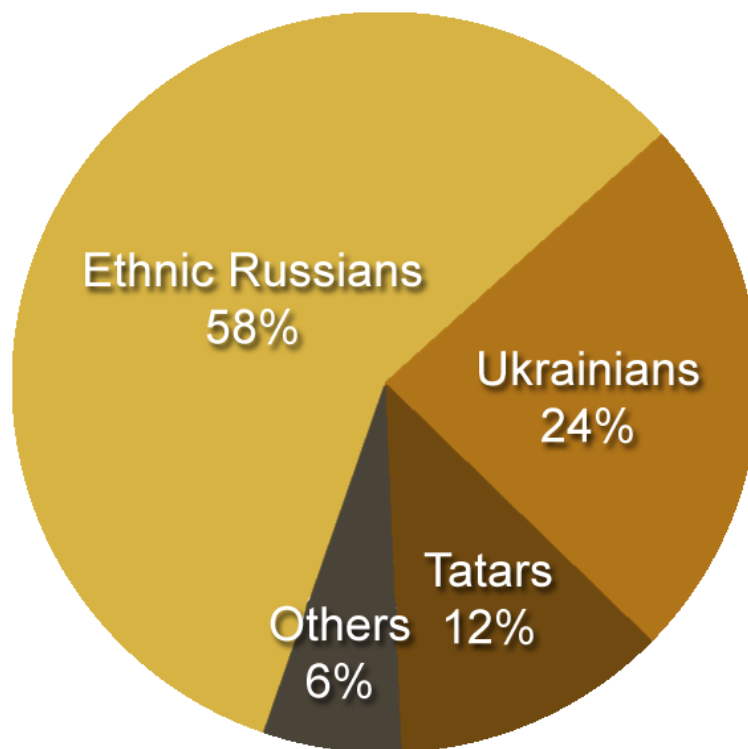
- Vladimír Putin v noci 21. 2. 2014 svolal poradu velitelů speciálních sil a rozhodl o obsazení Krymu.
- V Autonomní republice Krym se 26. února v tamním parlamentu debatovalo o vyhlášení referenda o statusu poloostrova, nebylo však přítomno dost zákonodárců.
- Proruští neoznačení ozbrojenci obsadili v noci parlament. Parlament z další den vyhlásil referendum v poměrem 61 ku 64 hlasů.
- Státní дума (dolní komora) a Rada federace (horní komora) RF formálně schválily intervenci na Ukrajině.

Poloostrov Krym

- V důsledku vítězství Ruského impéria nad Osmanskou říší v páté rusko-turecké válce (1768–1774) byl Krym v roce 1783 připojen k Ruskému impériu pod vládou carevny Kateřiny II. Kníže Grigorij Potěmkin založil přístav Sevastopol, který byl postupně opevňován a začala zde být budována vojensko-námořní infrastruktura.
- V době vlády SSSR byl součástí Ruské sovětské federativní socialistické republiky (RSFSR).
- Dne 19. února 1954 byl Krym z iniciativy sovětského vůdce Nikity Chruščova vyňat z Ruské SFSR a administrativně přičleněn k Ukrajinské SSR.

Etnické složení obyvatelstva Krymu

Distribution of ethnic groups in Crimea (2001)

Vyhlášení autonomní republiky

- **20. ledna 1991** se v Krymské oblasti uskutečnilo referendum. Při hlasování byla položena otázka: "**Jste pro založení Krymské autonomní sovětské socialistické republiky jako součásti Svazu sovětských socialistických republik a účastníka Svazové smlouvy?**". Referenda se zúčastnilo 1 441 019 lidí, což představovalo 81,37 % obyvatel uvedených v seznamech pro referendum.
- Pro založení autonomní republiky hlasovalo **93,26 % obyvatel Krymu** účastnících se referenda. 12. února 1991 pak na základě výsledků referenda Vrchní sovět Ukrajinské SSR přijal zákon o „**Vytvoření Krymské autonomní sovětské socialistické republiky**“..

Důsledek prvního referenda o Krymu

Vývoj urychleně vedl k podstatné změně ústavního uspořádání.

Ukrajina vyhlásila 24. srpna 1991 **nezávislost**. Tato nezávislost byla následně v prosinci potvrzena referendem, v kterém byl schválen vznik samostatné a nedělitelné Ukrajina.

Krym zůstal součástí nezávislé Ukrajiny

Druhé referendum

- Pro ruská krymská vláda, která byla pod tlakem Ruské federace ustavena. Referendum se konalo **30. března 2014**.
- Na billboardech po celém Krymu se objevil plakát, který referendum propagoval jako volbu mezi nacismem a Ruskem. Nově zvolený krymský premiér Sergej Aksjonov **požádal o pomoc** Ruskou federaci.
- Ruská federace na přelomu února a března 2014 **schválila vyslání jednotek ruské armády na Krym** pro údajnou **ochranu krymských Rusů**, přestože zde již bylo přítomno asi 6 000 ruských vojáků, nehledě na legálně přítomné vojenské síly v prostorách ruských základen na Krymském poloostrově.

Hrozba války na Ukrajině

- MZV RF předložilo 17. prosince 2021 podmínky nenapadení sousedních států, které zahrnovaly **odstranění vojenské infrastruktury NATO** ve všech spojeneckých zemích, které vstoupily do NATO **od roku 1997**, což by zahrnovalo pobaltské země i všechny země Visegrádské skupiny včetně České republiky. Své požadavky předalo NATO i americké diplomacii, kteří však takové podmínky odmítli.

Předvečer napadení

- Dne 21. února 2022 Putin oficiálně uznal nezávislost separatistických republik (Doněcké LR a Luhanské LR) na východě Ukrajiny a nařídil ruským vojskům vstoupit na jejich území, což označil za mírovou misi.
- Putin zpochybnil státnost a suverenitu Ukrajiny. Uvedl, že Ukrajina má v úmyslu v budoucnosti vstoupit do NATO a je otázkou času, kdy získá jaderné zbraně.
- Kritizoval taktéž právo sovětských svazových republik na jejich vystoupení ze svazu.

Napadení Ukrajiny

- Dne 24. února 2022 nařídil prezident Ruské federace Vladimir Putin “speciální operaci” – napadení Ukrajiny. Jako záminku použil ochranu Rusů na území Ukrajiny, především v mezinárodně neuznaných Doněcké a Luhanské republice.
- Pozemní síly napadly Ukrajinu z tzv. Doněcké a Luhanské lidové republiky, z Běloruska a Krymu.

Válka proti Ukrajíně

Proxy válka – Wagnerova skupina

Sankce proti Rusku

- V reakci na nevyprovokovaný a bezdůvodný vojenský útok FR proti Ukrajině přijaly a USA rozsáhlé balíčky sankcí, jejichž cílem je:
- snížit schopnost Kremlu financovat válku
- přivodit zřetelnou hospodářskou a politickou újmu politické elitě Ruska
- oslabit hospodářskou základnu Ruska
- sankce se natkají dodávky plynu

Dodávka plynu do Evropy

- Dne 26. září 2022, části plynovodu Nord Stream v Baltském moři zničil výbuch.
- Kdo stojí za útokem na německou energetickou infrastrukturu? (Rusové, Ukrajinci, nebo Američané)
- Konce závislosti na Ruském exportu plynu do Evropy?
- Alternativní zdroje kromě Norska samé nedemokratické státy.

Kdo nese odpovědnost?

Valerij Vasiljevič Gerasimov

- Náčelník generálního štábu Ruské armády

Valerij Vasiljevič Gerasimov

Valerij Vasiljevič Gerasimov (rusky Валéрий Васíльевич Герáсимов;
* 8. září 1955 Kazaň, Sovětský svaz)

je náčelník generálního štábu ozbrojených sil Ruské federace a první
náměstek ruského ministra obrany,
od ledna 2023 velitel ruských jednotek nasazených na Ukrajině.

Gerasimova doktrina

Hranice mezi mírem a válkou

- Dne 27. února 2013 se objevil v magazínu Vojensko-průmyslový kurýr článek o nové koncepci nelineárních nebo-li hybridních válek.
- Hlavní myšlenkou článku je skutečnost, že **hranice mezí mírem a válkou se stírají** a někdy není zřejmé, že válka již probíhá. Jde o stav neustále **permanentní války**, kdy prakticky nelze rozlišit, zda válka probíhá, nebo ne.
- V zemích, kde vypuklo „arabské jaro“ není oficiálně vyhlášena válka. Avšak sociální, ekonomické a politické důsledky pro jednotlivé země a společnosti jsou srovnatelné s následky skutečné války.

K dosažení politických a strategických cílů již nejsou zbraně potřeba, resp. existují účinnější nástroje. Pro dosažení cílů je mnohdy vhodnější použít politických, ekonomických, informačních, humanitárních a dalších nevojenských opatření, včetně „protestního potenciálu“ lidí cílové země.

Tradiční metody vedení války

- vojenská akce začíná po strategickém nasazení (vyhlášení války)
- frontální útoky mezi velkými jednotkami, tvořené hlavně pozemními jednotkami
- porazit živou sílu, palebnou sílu, získat kontrolu nad oblastí a hranicemi za účelem získání kontroly nad teritoriálním územím
- ničení ekonomické síly a anexe teritoria
- bojové operace na zemi, moři a ve vzduchu
- velení vojsk z pozice rigidní hierarchie

Nové metody vedení války

- vojenskou akci začínají skupiny vojáků během mírového stavu (válka není vyhlášena)
- nekontaktní útoky mezi vysoce pohyblivými specializovanými skupinami
- zničení nepřátelské vojenské a ekonomické síly krátkými, přesnými údery na strategickou vojenskou a civilní infrastrukturu
- masivní použití zbraní s přesným účinkem, speciálních operací, robotiky a zbraní, které využívají nové fyzické zákonitosti (zbraně se směrovanou energií – lasery, krátkovlnnou radiací atd.) – využití ozbrojených civilistů (4 civilisté na 1 vojáka)

Nové metoda vedení války

- současně probíhající údery na jednotky nepřítele a zařízení na celém území
- současně vedený boj na zemi, moři, ve vzduchu a v informačním prostoru
- Ničení objektů nepřítele se provádí v celé hloubce jeho území – neexistuje klasická frontová linie.
- Rozdíly mezi operační, taktickou a strategickou úrovní, stejně jako rozdíly mezi obrannými a útočnými operacemi, jsou vymazány

Nové iniciativy - BRICS

- BRICS je volné uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky. V roce 2024 se do uskupení připojilo dalších 5 členů: Egypt, Etiopie, Írán, Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty. Pozvána byla i Argentina, ale nově zvolený prezident Javier Milei nakonec přihlášku stáhl.

Kapitola 14: Migrace

Ilegální migrace

- Migranti a uprchlíci se snaží dostat do Evropy zejména prostřednictvím čtyř hlavních migračních tras a jedné další dočasné trasy z Ukrajiny od zahájení vojenské agrese Ruska v únoru 2022:
- Trasa přes východní Středomoří
- Trasa přes západní Středomoří a západní Afriku
- Trasa přes centrální Středomoří
- Západobalkánská trasa
- Příliv uprchlíků z Ukrajiny

Migrační důvody

- Společensko-politická situace
- Demografické a ekonomické faktory
- Environmentální faktory
- Komunikační propojení světa

Demografické a ekonomické faktory

- Demografická situace. Průměrný věk populace, věk dožití. Vše má dopad na ekonomickou situaci země a pracovní příležitosti.
- Demografická a ekonomická migrace je vázána na pracovní standardy, nezaměstnanost a celkovou kondici hospodářství dané země.
- Migranty motivuje lepší pracovní příležitosti, vyšší životní standard nebo lepší přístup ke vzdělání.

Enviromentální faktory

- Lidé v celých svých dějinách prchali před přírodními katastrofami, záplavami, hurikány nebo zemětřesením.
- Očekává se, že extrémní výkyvy počasí v budoucnu ještě zhorší klimatická změna.
- A víc lidí tak může hledat nový domov, protože je k tomu doženu právě přírodní podmínky.

Komunikační propojení světa

Svět je propojen – zkracuje se vzdálenost

Informace o dění ve světě je:

- Přímá (nezprostředkovaná)
- Svobodná (otevřena všem)
- Manipulovatelná (zneužívaná)
- Jakákoliv zpráva může být považována za zprávu všeobecnou
- Bez odpovědnosti – šířit může kdokoli

Kapitola 15: Propojení válek

Útok hnutí Hamás proti Izraeli

- Dne 7.10.2023 zahájil Hamás raketovou palbu z Pásmu Gazy na území Izraele. Podle prohlášení Hamásu bylo vystřeleno více jak 5000 raket během 20 minut. Podle izraelských médií Hamás vypálil minimálně 2200 raket.
- Poprvé od Jomkipurské války byl v Izraeli vyhlášen válečný stav. Nařízena byla evakuace izraelských obcí v blízkosti Pásmu Gazy. Izraelská vláda také rozhodla o mobilizaci až 300 000 záložníků.
- K 5. prosinci 2023 bylo při izraelských náletech na Pásmo Gazy zabito nejméně 16,248 Palestinců, včetně 4,885 žen a 7,112 dětí.
- Rukojmí asi 240, zabitých Izraelců 1 300.

Útok USA proti Íránu 2025

- **13. 6. 2025:** Izrael zahájil rozsáhlé údery na íránské cíle spojené s jaderným a raketovým programem; následovala výměna úderů a faktická válka.
- **noc 21./22. 6. 2025** USA provedly údery na **Fordow, Natanz a Isfahán** v operaci **Operation Midnight Hammer**.
- **23. 6. 2025:** Írán odpověděl raketami na **Al Udeid Air Base (Katar)**; bez zranění na území Izraele. Odpověď byla široce čtena jako **kalibrovaná**: ukázat vůli odpovědět, ale **nevyrobit americké oběti**, které by vynutily masivní americkou proti-eskalaci. Tomu odpovídají i veřejné výroky o „slabé odpovědi“ a zmínky o varování/časném upozornění
- **24. 6. 2025:** Trump oznámil příměří Izrael–Írán; příměří bylo popisované jako křehké.

Reálný efekt operace

Deklarovaný cíl: „**zničit nebo zásadně degradovat**“ jaderný program a dotlačit Írán k dohodě.

Reálný efekt - vedle tvrzení o „extrémně těžkém poškození“ existovala i **předběžná zpravodajská hodnocení**, že program to mohlo posunout jen o **měsíce**, ne „zrušit“.

IAEA průběžně informovala o škodách na objektech a o tom, že dopady/radiace je nutné sledovat; zároveň opakovaně řešila škody na budovách v Isfahánu už v první vlně útoků

Rezoluce VS OSN

- Dne 27. října přijalo VS OSN rezoluci vyzývající k humanitárnímu příměří ve válce mezi Izraelem a Hamásem.
- Text navržený Jordánskem získal podporu 121 zemí, 44 se zdrželo hlasování a proti návrhu hlasovalo 14 zemí, včetně Izraele, Spojených států a Česka.

Dohody Izrael - Hamas

V roce 2025 se pod „dohodou Izrael–Hamás“ typicky myslí **dva různé balíčky**:

1. **lednová** dohoda o příměří + výměnách rukojmích/vězňů, která **skončila v březnu 2025**, a
2. **říjnová** dohoda („Trumpův plán“), která zavedla nové příměří a rozsáhlé výměny

Lednová dohoda

- Izrael měl propouštět palestinské vězně; v návrhu se uvádělo mj. **30 vězňů za každého civilního rukojmí a 50 za každou ženu-vojáka.**
- Součástí byla **pauza bojů**, přesuny IDF mimo hustě osídlené oblasti a **navýšení humanitární pomoci.**
- Příměří fakticky začalo **19. 1. 2025** prvním kolem výměny (3 rukojmí / 90 vězňů).
- **Proč to nevydrželo:** dohoda **vypršela/rozpadla se 18. 3. 2025** a bojové operace se obnovily; jednání o „další fázi“ se zadrhávala (časování, parametry „trvalého“ příměří, stažení IDF, záruky, správa Gazy)

Říjnová dohoda

Po přeskupení/stažení IDF na dohodnutou linii (často popisovanou jako „**yellow line**“) mělo dojít k rychlému předání **všech 48 rukojmích do 72 hodin**

Hamás měl uvolnit **posledních 20 živých** rukojmích a Izrael měl propustit mimo jiné **250 dlouhodobě odsouzených** a **1 700 zadržených z doby války**, plus další skupiny (včetně nezletilých) a řešilo se i předávání těl.

Očekával se **masivní nárůst** vjezdu humanitárních konvojů.

**DĚKUJI ZA
POZORNOST**

